

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
KARABÜK ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ÇOCUK GELİŞİMİ ve EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARININ ÖZ DÜZENLEME
BECERİLERİ İLE ANNE-BABA TUTUMLARI ARASINDAKİ
İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

Meryem Esra ÖZTABAK
YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Doç. Dr. Arzu ÖZYÜREK

KARABÜK-2017

BEYAN FORMU

“Bu tezdeki tüm bilgilerin akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak elde edildiğini ve sunulduğunu; ayrıca bu kuralların ve ilkelerin gerektirdiği şekilde, bu çalışmadan kaynaklanmayan bütün atıfları yaptığımı beyan ederim.” 11.04.2017

Meryem Esra ÖZTABAK

İmza

TEŞEKKÜR

Çalışmamın her aşamasında, bilgi birikimleri ve deneyimleri ile desteğini gördüğüm çok değerli danışmanım Doç. Dr. Arzu ÖZYÜREK'e teşekkür eder, saygılarımı sunarım. Veri toplama aşamasında önemli desteklerini gördüğüm Bartın Merkezdeki anasınıfı ve anaokulu müdür ve öğretmenlerine teşekkür ederim.

Görev yapmakta olduğum Bartın Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Müdürü Doç. Dr. İbrahim Tümen'e ve Müdür Yardımcısı Öğr. Gör. S. Elçin Kasapoğlu'na manevi desteklerinden dolayı teşekkürü bir borç bilirim.

Yüksek lisansımı yaparken her türlü desteğini esirgemeyen sevgili eşim İskender'e, beni yetiştiren anneme ve babama gönülden teşekkür ederim. İyi ki varsınız...

Meryem Esra ÖZTABAK

Nisan 2017, Karabük

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
TEŞEKKÜR	İV
İÇİNDEKİLER	V
TABLolar DİZİNİ	VII
EKLER DİZİNİ.....	VIII
ÖZET.....	IX
SUMMARY	X
BİRİNCİ BÖLÜM	1
1. GİRİŞ VE AMAÇ	1
1.1. Araştırmanın Konusu ve Önemi	1
1.2. Amaç ve Alt Amaçlar	2
İKİNCİ BÖLÜM.....	4
2. GENEL BİLGİLER	4
2.1. Öz Düzenleme Becerileri ve İlgili Kuramsal Temeller	4
2.1.1. Öz Düzenleme	4
2.1.2. Öz Düzenleyici Öğrenme Teorileri.....	6
2.1.3. Öz Düzenleme Becerilerinin Gelişimi	9
2.1.4. Öz Düzenleme Becerilerini Etkileyen Faktörler	10
2.1.5. Öz Düzenleme Becerilerinin Değerlendirilmesi	12
2.1.6. Çocuklarda Öz Düzenleme Becerilerinin Desteklenmesi	14
2.2. Öz Düzenleme Becerilerine Yönelik Yapılan Araştırmalar	15
2.3. Yaygın Anne-Baba Tutumları	22
2.3.1. Demokratik Anne-Baba Tutumu.....	23
2.3.2. Otoriter Anne-Baba Tutumu	24
2.3.3. Serbest (İlgisiz) Anne-Baba Tutumu	25
2.3.4. Aşırı Hoşgörülü Anne-Baba Tutumu	25
2.3.5. Koruyucu Anne-Baba Tutumu	26

2.3.6. Tutarsız Anne-Baba Tutumu.....	27
2.4. Anne-Baba Tutumlarına Yönelik Yapılan Araştırmalar	28
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	40
3. GEREÇ VE YÖNTEM	40
3.1. Araştırmanın Tipi	40
3.2. Araştırmanın Yeri ve Tarihi	40
3.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi.....	40
3.4. Veri Toplam Araçları.....	41
3.4.1. Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği	41
3.4.2. Aile Tutum Envanteri.....	42
3.5. Verilerin Toplanması.....	44
3.6. Verilerin Değerlendirilmesinde Kullanılan Yöntemler	45
3.7. Araştırmanın Etik Yönü.....	45
3.8. Araştırmanın Sınırlılıkları ve Karşılaşılan Durumlar	45
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	46
4. BULGULAR	46
4.1. Okul Öncesi Yaş Grubu Çocukların Öz Düzenleme Beceri Düzeylerine İlişkin Bulgular	46
4.2. Anne-Babaların Çocuk Yetiştirme Tutumlarına İlişkin Bulgular	50
4.3. Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği Alt Boyut Puanları ve Aile Tutum Envanteri Puanları Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular	56
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	57
5. TARTIŞMA.....	57
ALTINCI BÖLÜM	64
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	64
6.1. Sonuçlar	64
6.2. Öneriler.....	65
KAYNAKLAR	66
ÖZGEÇMİŞ	77

TABLULAR DİZİNİ

Sayfa

Tablo 3.1.	Ebeveynlerin Bazı Demografik Bilgilerinin Dağılımı.....	41
Tablo 4.3.	Çocukların Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği Puanları ile Anne- Babaların Yaşı Arasındaki İlişkiye Dair Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	47
Tablo 4.4.	Çocukların Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği Puanları ile Anne- Babaların Öğrenim Durumu Arasındaki Farka İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....	48
Tablo 4.5.	Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği Puanları ile Anne-Babaların Meslekleri Arasındaki Farklılığa İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	49
Tablo 4.6.	Çocukların Öz Düzenleme Ölçeği Alt Boyut Puanları ile Cinsiyetleri Arasındaki Farklılığa İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları	50
Tablo 4.8.	Aile Tutum Envanteri Alt Boyut Puanları ile Yaş Grupları Arasındaki Farklılığa İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....	51
Tablo 4.9.	Aile Tutum Alt Puanları İle Öğrenim Durumları Arasındaki Farklılığa İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	52
Tablo 4.10.	Aile Tutum Envanteri Alt Boyut Puanları İle Meslekler Arasındaki Farklılığa İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....	54
Tablo 4.11.	Aile Tutum Alt Boyut Puanları İle Çocukların Cinsiyetleri Arasındaki Farklılığa İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	55
Tablo 4.12.	Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği alt boyutları ve Aile Tutum Envanteri Puanları Arasındaki İlişkiye Dair Korelasyon Testi Sonuçları	56

EKLER DİZİNİ

Sayfa

Ek 1. Aile Tutum Envanteri	70
Ek 2. Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği.....	71
Ek 3. Okul Öncesi Öz Düzenleme Kullanım İzni	74
Ek 4. Etik Kurulu Kararı	75
Ek 5. Araştırma Önerisi Oluru	76

ÖZET

Bu çalışmada, okul öncesi dönem çocukların öz düzenleme becerileri ile anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın evrenini 2015-2016 eğitim öğretim yılında Bartın İl'inde Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi anaokulları ve ilköğretim okullarının anasınıflarına devam eden beş-altı yaş grubu çocuklar oluşturmuştur. Çalışma grubunu okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 79 kız 76 erkek olmak üzere toplam 155 çocuk ve bu çocukların anne-babaları oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında çocukların öz düzenleme becerilerinin belirlenmesinde bireysel olarak uygulanan "Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği", anne-baba tutumlarının belirlenmesinde "Aile Tutum Envanteri" kullanılmıştır. Verilerin analizinde, SPSS 20 paket programı kullanılmıştır. Puan türlerinin normallik testleri sonucunda normal dağılım göstermedikleri için iki gruplu karşılaştırmalarda Mann-Whitney U testi, üç ve daha fazla gruplu karşılaştırmalarda ise Bonferroni düzeltilmeli Kruskal-Wallis H testi kullanılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkiye Spearman's sıra sayıları korelasyonu kullanılmıştır. Anlamlılık seviyesi olarak 0,05 kullanılmıştır.

Sonuç olarak; Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği dikkat/ dürtü kontrolü ve olumlu duygu alt boyutları puanı ile Aile Tutum Envanteri alt boyutları ve toplam puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Çalışma grubundaki okul öncesi kız çocukların özellikle dikkat/ dürtü alt boyutunun daha gelişmiş olduğu, çocukların bu alt boyutta yüksek düzeyde öz düzenleme becerileri gösterdikleri görülmüştür. Çalışma grubundaki anne-babaların, çocuklarıyla özdeşim kurma davranışlarının en yüksek düzeyde olduğu ve bunu sosyal hareketlilik, demokratik tutum ve uyma davranışının izlediği belirlenmiştir. Anne-babaların çocuk yetiştirme tutumlarının mesleklerinden etkilendiği, çalışmayan anne-babaların memurlara oranla daha yüksek bir uyumlu sosyal hareketlilik özelliğine sahip olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Anne-Baba Tutumu, Okul Öncesi Dönem, Öz Düzenleme.

SUMMARY

Investigate The Relation Between Self Regulation Skills Of Pre-School Students And Their Relations With Their Parents

In this research, the aim is to investigate the relation between self regulation skills of pre-school students and their relations with their parents. The universe and subjects of the study is comprised of pre-school students, aged 5-6, which were enrolled in pre-schools of public elementary schools and private pre-schools that are affiliated to the Ministry of National Education in the province Bartın in the school year 2015-2016. The subjects of this study consist of 155 children, 79 girls and 76 boys, and their parents. In order to determine the self regulation skills of the children the “Pre-school Self Regulation Scale” has been applied to the children individually, and to determine the attitudes of the parents the “Family Attitude Inventory” has been used to collect the data. For the analysis of the data the SPSS 20 package has been used. Since there has been no distribution of normality encountered in the test of normality, the Mann-Whitney U test has been used in the two group comparisons, and for the comparison of three groups the corrected Bonferroni Kruskal-Wallis H test has been applied. For the correlation between the variables, the Spearman’s rank correlation coefficient has been used. The significance level has been determined as 0,05.

As a conclusion, no significant correlation has been detected between the attention/impulse control and positive feeling scores, which are sub-dimensions of self regulation skills, and the sub-dimensions and total score’s of family attitudes inventory. It can be obviously seen that especially the attention and impulse sub dimensions of the pre-school girl students in the experimental group have been more developed and that these children show high self-regulation skills in this sub dimension. It was determined that the parents of the study group had the highest attitudes to identify with their children, followed by social mobility, democratic attitudes and compliance behaviors. Parents whose parenting attitudes are influenced by their profession and those who are not working have a higher cohesive social mobility than civil servants.

Keywords: Parental Attitude, Pre-school Period, Self Regulation.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ ve AMAÇ

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın konusu, önemi, amaç ve alt amaçlarına değinilmiştir.

1.1. Araştırmanın Konusu ve Önemi

Bireyi ilgilendiren tarihsel çevrenin eğitime bakış açısı, bu çevre içerisinde model gördüğü bireyler, sınıf ortamında arkadaşları ile kurduğu iletişim, akran ilişkileri gibi çevresel faktörler ile bireyin eğitimle ilgili gelecek umudu, bu umuda göre eğitime verdiği anlam gibi bireysel faktörlerin bireylerin öz-düzenleme kesitinde, güdülenmesinde ve akademik başarısında etkin olabilir (Aylar 2012). Öz düzenleme bir termostata benzetilmiştir. Nasıl termostat bir ısıyı belirli bir sıcaklıkta tutma özelliğine sahipse, öz düzenleme becerileri de aynı şekilde işlev görmektedir. Bireyin sahip olduğu öz düzenleme becerileri çevresini değiştirir, çevre de bireyin öz düzenleme becerilerinin gelişimine katkı sağlar. Bu süreçte bireyin inançları, çevreden ve gelecekte beklenenleri yapacaklarını etkiler. Bireyin benlik kavramı ve çevresi de kendisiyle ilgili izlemlerini ve bir işe ilişkin yargılarını etkiler. Kısaca öz düzenleme becerilerinin gelişiminde, birey ve çevre arasında bir ilişki vardır (Can Aran 2015).

Çocukların öz düzenleme becerilerinin gelişimini ve bu becerilerin kullanılmasını öğrenme ortamlarının özelliklerinin etkilediği bilinmektedir. Bu becerilerin gelişiminin teşvik edilmesinde ya da engellenmesinde aile rolünden çok az bahsedildiği dikkat çekmektedir (Strage 1998). Özellikle aileler, çocuklarının öz-düzenleme becerilerinin kazanımında son derece etkilidir. Çocukluğun ilk yıllarında, çocuklar aile ortamındaki bireylerin hedef belirleme, güdülenme ve belirli stratejileri kullanma gibi öz-düzenleme davranışlarını gözlemler ve buna bağlı olarak kendi öz-düzenleme davranışlarını oluştururlar. Bu açıdan ailelerin öz-düzenleme konusunda model olmaları önemlidir. Çocuğun örnek aldığı anne-babanın çocuğuyla özdeşim

kurması, sevgi ve saygı duyulan bireyler olmaları, çocuklarına karşı olumlu tutumlar sergilemeleri oldukça önemlidir. Çocukla en yoğun iletişimde olan kişiler anne ve babalardır. Bu nedenle anne ve babaların çocuklarına karşı tutumları, çocukların kendine güvenli ve özdenetimi gelişmiş bireyler olmaları üzerindeki etkisi büyüktür (Üredi ve Erden 2009). Çocukların birincil etkileşim içinde oldukları ailede, özellikle anneleriyle geçirilen okul öncesi zaman diliminde çevrenin etkisinin daha fazla olduğu söylenebilir. Ev ortamında öğrenilenler, çocukların psikomotor, bilişsel, dil ve sosyal-duygusal gelişim alanlarını etkilemektedir (Büyüktaşkapu 2012).

Çocukların öğrenmeleri, dahil olduğu çevrede başlamaktadır ve öğrendikleri kavram, düşünce, beceri ve tutumlar sosyal çevreden etkilenmektedir. Öğrenme için gerekli uyarıcılar, sosyal çevrede mevcuttur. Bunun için çocuğun sosyal çevresindeki kişiler olarak aile, arkadaş, kültürel ortam ve bunlar arasındaki bağlantılar onun bilişsel gelişimi üzerinde etkili olmaktadır. Aile ortamı ve anne baba tutumları çocukları her anlamda yakından etkileyen en önemli faktörlerdendir. Aileler çocuklarına öz düzenleme konusunda da model oluşturur ve her bir çocuk farklı bireysel özelliklerinden de kaynaklı farklı öz düzenleme becerileri, kabiliyetleri ve motivasyonlara sahip olurlar (Üredi ve Erden 2009). Bu nedenle yetişkinlere düşen görevin, özellikle çocukların birincil çevresini oluşturan anne-babalar olarak onların öz düzenleme becerilerini destekleyecek ortamlar sunmak ve öz düzenlemelerini destekleyici tutumlar sergilemek olduğu söylenebilir.

Alan yazında yer alan bilgilerden yola çıkarak bu araştırmada, çocukların öz düzenleme becerileri ve anne-baba tutumları konusu ele alınmıştır. Anne-babalarının tutumlarıyla çocukların öz düzenleme becerilerinin ilişkisi ve diğer değişkenlerin etkisini ortaya koymanın önemli olduğu düşünülmüştür. Çalışmanın, alan yazına katkı sağlayacağı ve konuyla ilgili çalışmalara rehberlik edeceği öngörülmektedir.

1.2. Amaç ve Alt Amaçlar

Bu araştırmada okul öncesi yaş grubunda yer alan çocukların öz düzenleme becerileri ve anne-babaların çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkiyi incelemek amaçlanmıştır. Bu doğrultuda aşağıdaki alt amaçlar ele alınmıştır:

-Okul öncesi yaş grubu çocukların öz düzenleme beceri düzeyleri nasıldır?

-Okul öncesi yaş grubu çocuğa sahip anne ve babaların çocuklarına karşı tutumları nasıldır?

-Çocukların öz düzenleme becerileri ile anne ve babaların yaş, öğrenim durumu, meslekleri ve çocukların cinsiyeti değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

-Anne ve babaların çocuk yetiştirme tutumları ile kendi yaş, öğrenim durumu, meslek ve çocukların cinsiyeti değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

-Okul öncesi dönem çocuklarının öz düzenleme becerileri ile anne ve babalarının çocuk yetiştirme tutumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

İKİNCİ BÖLÜM

2. GENEL BİLGİLER

Bu bölümde, öz düzenleme becerileri ve anne-baba tutumlarına ilişkin kuramsal bazı bilgilere ve alan yazında yer alan araştırmalara değinilmiştir.

2.1. Öz Düzenleme Becerileri ve İlgili Kuramsal Temeller

Konuyla ilgili olarak öncelikle, öz düzenleme kavramı üzerinde durulmuş ve kuramsal yaklaşımlara değinilmiştir.

2.1.1. Öz Düzenleme

Öz düzenleme; bireyin düşüncelerini, duygularını, dürtülerini, dikkatini ve davranışlarını kontrol etmesi ve düzenlemesi olarak tanımlanmaktadır. Öz düzenleme, bireyin öz bilincinin olması, çevresini tanınması ve kendi bireysel amaçlarına ulaşmakta söz konusu çevre ile nasıl etkileşime geçeceğini karar vermesi olarak da tanımlanmaktadır (Fındık Tanrıbuyurdu 2012). Başka bir tanımda öz-düzenleme; bireylerin amaçlar saptadığı, bu amaçları ulaşmada uygun bilişsel, biliş bilgisel ve güdüleyici yöntemleri yeğledikleri, kendi performanslarına bakıp değerlendirdikleri ve ileriki öğrenmelerini yönlendirdikleri bir kesit olarak ele alınmaktadır (Kuyumcu Vardar 2011).

Öz düzenleme, öz düzenleyici öğrenme, öz düzenleyici öğrenme stratejileri ve öz düzenleyici öğrenme becerileri olarak incelenebilir. Öz düzenleme “akademik hedeflere ulaşmak için açığa çıkan duygu, düşünce ve eylemler bütünü” şeklinde de tanımlanabilir. Öz düzenleme, öğrenciler için çevrimsel bir süreç olup biliş bilgisi, güdülenme ve davranış boyutlarını öz öğrenme süreçlerine aktif bir şekilde dahil etme düzeyini ifade etmekte, öğrencilerin öğrenme amaçlarını saptadıkları ve daha sonra bilişlerini ve davranışlarını düzenledikleri ve test ettikleri yapılandırılmış bir süreç şeklinde ele alınmaktadır (Aktan 2012).

Öz düzenlemenin duygusal ifade boyutu, davranışın özel bir hali olarak düşünülebilir. Davranış; biliş ve duyguların her ikisinin de farklı olduğu fiziksel ve anlamlı eylemler (konuşma eylemleri dâhil) olarak ele alınabilir. Öz düzenleme kavramındaki davranış düzenlemenin, insanların yaşam alanlarında birden fazla görevi yerine getirmesinde yardımcı olduğu görülmektedir. Davranışı düzenleme, birçok hedefe ulaşmada eşzamanlı olarak tekrar tekrar bir hedeften diğerine geçen bir eylem akışına dönüşmektedir. Davranışın niteliği ve nedenleri, çeşitli düşünme biçimlerini içinde barındıran farklı bakış açılarını kapsamaktadır. Alan yazında, kendi kendini kontrol ve kendini kontrol başarısızlığı hedeflerin çelişmesinin nedeni olarak görülmektedir. Bir kişinin hem davranışlarını ortaya koymada hem de davranışlarını kısıtlamada güdülenebileceği ileri sürülmektedir. Örneğin; iş yerindeki bir çalışma üzerinde ilerleyebilmek için hafta sonu kayak yapma planı ertelenebilir. Daha kibar olmak için bir fırsat ortaya çıktığında bunu eyleme dönüştürmek seçilebilir. Tüm bunları düzenlemek genellikle dikkati toplama veya zaman ve emeğin yeniden düzenlenmesiyle açıklanabilir (Vohs ve Baumeister 2011).

Engellenen davranışlar çoğunlukla bir dürtü olarak nitelendirilir, kontrol edilmediğinde otomatik olarak eyleme dönüşecek bir istektir (Belki bu davranış bir alışkanlıktır belki de daha ilkel bir davranıştır). Davranışı engelleme ve kontrol etme çabalıdır ve sınırlı durumlarda ortaya çıktığı varsayılmaktadır. Zihnin planlı kısmı anlaşmazlığı dinlerse, kişi dürtüye direnebilir. Değilse dürtünün ifade edilme olasılığı daha yüksektir (Vohs ve Baumeister 2011).

Günlük yaşamdaki birçok durumda, insanlar aynı anda öz düzenleme ve duygu düzenlemesine girerler. Örneği; Bir genç yalnızken ya da depresyundayken kendini yemeye verir. Bir banka müdürü yaklaşmakta olan boşanma davasını aklından çıkarmak için her sabah saatlerce çalışır. Basın toplantısında bir politikacı rakibinin düşüşüne olan sevincini gizlemek için mücadele eder. Bir yönetim kurulu başkanı iş stresinden kurtulmak için yoga yapar. Bir öğrenci çocuklukta yaşadığı bir sarsıntıyı atlatmak için günlük tutar. Örnekler incelendiğinde, öz düzenleme ve duygu düzenlemenin birbiriyle iç içe geçtiği görülmektedir. Herhangi birinin nerede başlayıp nerede bittiğini söylemek zordur. Duygunun düzenlenmesinde insanlar duygularının kendiliğinden olan akışını yönlendirmeye çalışırlar. Duygular süregelen

olaylarla ilgili olarak insanların olayları nasıl algıladıkları ve bunlara olumlu ya da olumsuz olarak verdikleri tepkiler olarak anlaşılmaktadır (Mauss, Levenson, McCarter, Wilhelm ve Gross 2005).

İnsanların duygusal olaylar karşısında birincil olarak verdikleri tepkiler, anlık ve ham tepkileridir. İkincil tepkileri ise birincil duygusal tepkileriyle başa çıkma becerileridir (Baumann, Kaschel, ve Kuhl 2007). Duygu düzenlemesi diğer duygu süreçlerinden farklıdır. İnsanların birincil duygusal tepkileri ani, düzensiz duygusal tepkilerdir. Bu birincil tepkiler duygusal düzenleme tarafından yönlendirilerek ikincil duygusal tepkilerden sonra gelir. Birincil duygusal tepki ile ikincil duygusal tepki arasında geçiş insanın fark etmeyeceği kadar hızlı olabilir. Bu nedenle, deneysel olarak insanların birincil duygusal tepkilerini sonraki duygu düzenleme süreçlerinden ayırmak zor olabilir (Vohs ve Baumeister 2011). Duygu düzenlenmesi, öfke ya da korku gibi belirli duyguların düzenlenmesini, evrensel duygu durumlarını, stres ve her türlü duygusal tepkileri içinde barındıran geniş ve kapsamlı bir kavramdır (Vohs ve Baumeister 2011).

Yapılan araştırmalarda araştırmacılar, öz düzenlemeyi oluşturan bileşenler ve öz düzenlemenin doğasını farklı şekillerde açıklamışlardır. Öz düzenleme kavramının tanımındaki farklılıkların en önemli nedenini, kuramsal alt yapıdaki farklılıklar oluşturmaktadır. Öz düzenlemeye ilişkin teorilerin incelenmesi, konunun anlaşılmasını kolaylaştıracaktır.

2.1.2. Öz Düzenleyici Öğrenme Teorileri

Teorik açıdan öne sürülen her bir yaklaşım, farklı yapıları vurgulamasına rağmen aynı noktalarda birleşmektedir. İleri sürülen teorik yaklaşımlar Davranışsal Öz Düzenleme Teorisi, Sosyal Bilişsel Öz Düzenleme Teorisi, Vygotsky' in Öz Düzenleme Teorisi, Fenomenolojik Bakış ve Bilgi İşleme Öz Düzenleme Teorisi olarak ele alınabilir.

Davranışçı teorinin ilk temsilcilerinden Pavlov, çalışmalarında hayvanlar ve insanların bilgiyi kazanmasında çevresel etkenlerin önemli olduğunu ortaya koymuştur. Skinner ve Thorndike da davranışın tekrarlanmasında çevresel şartların

niteliğinin önemli olduğunu ileri sürmüşlerdir (Fındık Tanrıbuyurdu 2012). Davranışçı teoriye göre, davranışlara yön veren dışsal çıktılardır. Bir davranışın ortaya çıkmasında, dışsal ödüller ve cezalar etkili olmaktadır. Davranışçı yaklaşıma göre öz düzenlemede ertelenmiş bir tepki olan çoklu tercihler arasından seçim yapma yeteneği ön plana çıkmaktadır. Bireyler daha büyük ödüller almak için mevcut ödülleri ertelemeye meyillidirler ve bunun için kendilerini organize etme ve düzenleme çabası gösterirler (Çetin ve Gelbal 2008).

Sosyal bilişsel teori, Bandura'nın çalışmalarına dayanmaktadır ve bu teoride öğrenme için çevresel faktörlere ve gözlem yoluyla öğrenmeye vurgu yapılmaktadır. sosyal bilişsel teoriye göre öğrenme birey, çevre ve davranış olmak üzere üç temel bileşenin birbiriyle etkileşimi sonucu oluşmaktadır. Bu bağlamda öz düzenleme, doğrusal değil birbirini sürekli etkileyen bileşenlerin dairesel bir bütün içinde etkileşimiyle oluşmaktadır. Sosyal bilişsel teoriye göre, öz düzenleme süreçleri öz gözlem, öz yargı ve öz tepki olmak üzere üç temel alt süreçten oluşmaktadır. Öz gözlem bireyin kendi davranışı ile ilgili farkında olma düzeyini, öz yargı bireyin önceden belirlediği hedeflerine kıyasla ulaştığı noktayı değerlendirme yeteneğini göstermektedir. Öz tepki ise, maddi veya değerlendirmeye yönelik olabilir. Maddi öz tepki, ödüllendirme olabileceği gibi bir ödevi düzgün bir biçimde yaptıktan sonra bisiklete binmeye izin vermek de olabilir (Aktan 2012). Bandura' ya göre, bireyin öz-yeterlik algısı, faaliyet tercihini, zorluklara karşı sabrını, çabalarının seviyesini ve performansını etkilediğini söyler. Araştırma sonuçları bu görüşü desteklemektedir. Yapılan çalışmalar her hangi bir durum ile alakalı kendisinde yüksek öz yeterlik algısı olan bireylerin, belirli bir işi başarma konusunda daha fazla çaba sarf ettiklerini, olumsuz bir durumla karşılaştıklarında ise hemen vazgeçmeyip sabırla denemeye devam ettiklerini ortaya koymaktadır (Aşkar ve Umay 2001).

Vygotsky'ın öz düzenleme teorisine göre, bireyin öğrenme sürecinde sosyal etkileşim büyük bir önem taşımaktadır. Öğrenme, aktif ve sosyal bir süreçtir. Bu süreç, öğrenenlerin çevredeki bireylerle ve akranlarıyla işbirliği içinde etkileşimle meydana gelen çeşitli gelişimsel aşamalarla oluşmaktadır. Sosyal kültürleşme, bireyin içinde yaşadığı kültürden etkilenerek kendi üyesi olduğu toplumun dilini, bir uzman gibi konuşmayı öğrenmesiyle oluşur. Bu da etkileşim ve model almayla

gerçekleşir. Düşünce gelişimi de dil ile sağlanır (Aktan 2012). Dil, düşünme ve davranışların istemli olarak kontrol edilmesinin de aracıdır. Dil becerileri ve buna bağlı olarak düşünme geliştikçe çocuk, dışsal uyarıların yerine zihninde oluşturduğu araçlarla düşünmeye ve hatırlamaya başlar. Vygotsky'nın "zihnin araçları" olarak adlandırdığı bu yapılar, çocuğun dikkat, hatırlama ve düşünmesi üzerinde etkilidir. Gelişimin ilk aşamalarında zihinsel araçlar, dıştan kontrollü ve somut iken ilerleyen aşamalarda bu araçlar içselleştirilir ve soyutlaşır. Vygotsky'ye göre çocukların öz düzenleme gelişimlerinde bağımsız performansın desteklenmesi yanında zihinsel işlevlerin etkileşimler içinde akranlarla ya da öğretmenlerle paylaşılması oldukça önemlidir (Fındık Tanrıbuyurdu 2012).

Konuya farklı bir bakış açısıyla yaklaşan fenomenolojik bakış teorisinde, üzerinde durulan konu öğrencilerin kendilerini nasıl algıladıkları ve gerçekleştirebildikleridir. Fenomolojistler, öz düzenlemenin gerçekleşebilmesi için öğrencilerin kendi kimlikleri, kabiliyetleri, sınırları, amaçları hakkındaki fikirleri gibi öz kavramları ile kendileri hakkında hissettikleri ve kendilerini nasıl gördüklerine ilişkin düşünceleri gibi öz imajlarının gelişmesi gerektiği görüşündedirler (Çetin ve Gelbal 2008). Fenomenolojik öz düzenlemenin ilk aşaması, amaç oluşturmaktır. Bu aşamada amaçların seçimi, başarısızlık olasılığının değerlendirilmesi ve kendini geliştirme sorumluluğunun farkındalık bileşenleri yer almaktadır. İkinci aşama stratejilerin planlanması ve seçimidir, bu da biliş üstü bilgisi ile öz düzenleme stratejilerini içermektedir. Üçüncü aşama olan performans sergileme ve değerlendirme aşaması bireyin dikkatini yoğunlaştırdığı, ilerleme sürecini irdelediği ve istedik amaca ulaşmak için gerekli olan davranışların ortaya koyulduğu bir aşamadır (Aktan 2012).

Bilgi işleme teorisinde hatırlama stratejileri, öğrencilerin öğrenmesine yardımcı olan önemli bir özelliktir. Öğrencilerin bilgiyi saklama ve sonra geri çağırma kullandıkları bilişsel stratejiler dikkat, tekrarlama ve yeniden organize etmedir. Öz düzenlemeli öğrenmede saklanan bilgilerin geri getirilmesi, üzerine yeni bilgiler eklenerek hedefe ulaşmayı sağlamaktadır (Çetin 2009).

Öz düzenleme becerilerinin desteklenebilmesinde, öz düzenlemeye ait kuramsal bilgiler yanında gelişim özelliklerinin bilinmesi katkı sağlayacaktır.

2.1.3. Öz Düzenleme Becerilerinin Gelişimi

Öz düzenleme gelişim süreci nörofizyolojik evre, duyu motor evre, kontrol, öz kontrol ve öz düzenleme olmak üzere beş evrede incelenebilir. Doğumdan 3.aya kadar geçen evrede bebeğin bakımını görev edinen kişi bebeğin uyku ve beslenme gibi rutinlerini düzenlerken 3.aydan sonraki duyu motor evrede, bakım görevini üstlenen kişilerin bebeğin gereksinimlerine duyarlı olmaları ve onun uyarılar karşısında uygun davranışları göstermesi öz düzenlemenin gelişiminde önemlidir. Kontrol evresi 9-12. ve 18. aylar arasındaki süreci kapsamaktadır ve bu evrede bebekler, duygusal ve fiziksel eylemleri anlayıp gerçekleştirebilirler. Bebeklerin, öz düzenlemeye giden yolda ilk somut adımları, bakımından sorumlu kişiler olmak üzere çevresindekilerle iletişim kurmalarıyla başlamaktadır. Sonrasında, çocuk iki yaşından itibaren kendini kontrol dönemine geçer. Öz kontrol veya kendini kontrol, çocuğun etrafından gelen bazı taleplere uygun davranması, kendi isteklerini öteleyebilmesi, anne veya babası olmadan onların isteklerine uygun davranışlar sergilemesiyle belirir. Çocuklar 3-4 yaşına geldiklerinde, kurallara sıkı sıkıya bağlıdırlar ve kendileri isteyerek değil, davranışlarını dıştan denetimle düzenlediğini gösterirler. Sosyal olarak etkileşimin en fazla olduğu sınıf gibi ortamlarda, konulan kurallara uygun davranmayan arkadaşlarını saptamaya çalışabilirler. Bu durum, öz düzenlemenin ilk belirtilerinden biridir. Aynı zamanda okul öncesi eğitimin de başlangıcına denk gelen 36.ayda öz kontrol de öz düzenlemeye dönüşür. Bu esnada, öğretmen çocuklara sorumluluk vererek öz düzenleme hususunda, problem yaşayan çocukları düzenleme konusunda destek verebilir (Fındık Tanrıbuyurdu 2012).

Bireyin tüm hayatı boyunca toplumsal ilişkilerinde ve yaşam kalitesinin yükselmesinde hayati bir öneme sahip olan öz düzenlemenin gelişimi, bireyin doğumundan itibaren başlamaktadır. Yaklaşık 3-4 yaşlarında, beynin ön lobunun çalışmasını baskılayan, beyin yan küresinin iç yan yüzü üzerinde, corpus callosumun hemen üstünde yer alan, kavis biçiminde kıvrım olduğu görülmektedir. Beynin farklı bağlantılar oluşturmasının, bebeklikten 2-4 yaş çocukluk zamanına kadar sürdüğü bilinmektedir. Çocuklarda beynin yan küresi ile ön lobu arasındaki ilişkinin erken yapılanmasında çocukları yönlendirme önemlidir. Sonraki bağlantıların yapılanmasında, ödül beklentisi, karar verme, dürtü ve duyu kontrolü, yürütücü

dikkat ve kendini düzenleme ile ilişkili orta ön lob ve ön singular korteks alanlarını içerir.

Bebeklerin 3-4 aydan önce, yönlendirilmeyi çok az kabul ettikleri ve serbest bırakılmanın sıkıntıya yol açabileceği, zorunlu dikkat döneminde oldukları görülmektedir. Bebekler 4 aylıkken, biraz daha kendileri üzerinde kontrol geliştirebilir ve bir yerden başka bir yere yönelebilirler. Bu kontrolü geliştirebilmeleri, ailelerin daha az duygusal ve esnek davrandıklarında gözlenebilmektedir. Yapılan çalışmalarda, 3-6 aylık bebeklerin yeni sunulan aşırı uyarıcıların rahatsızlığından nasıl kurtulacağını bildikleri belirlenmiştir. Bebekler olumsuz duygulanmaya neden olabilecek sesli ve ışıklı bir görüntü gösterilmiş ve daha sonra ses yapan oyuncaklar gibi ilginç görsel ve işitsel dikkat dağıtıcılar sunulmuştur. Bebekler dikkat dağıtıcılara yöneldikçe, yüzlerinden ve seslerinden sıkıntılarının kaybolduğu, sonrasında dikkat dağıtıcı oyuncak veya nesne kaldırıldığında bebeklerin kaygılarının arttığı görülmüştür. Ayrıca bunun oyuncağın ortadan kaldırılmasındaki hayal kırıklığının etkisiyle olmadığı vurgulanmıştır. Daha sonraki çalışmalarda bebeklerin acil durum gerektiren durumlarda, bir dakikalık kısa bir süre oyalanmaları sağlandığında sakinleşebilecekleri bulunmuştur. Bu durum, yönlendirici iletişim şeklinin çocukların erken duygusal kontrolünde önemli bir rol oynayabileceğini düşündürmüştür. Batı toplumlarında, bakım veren kişiler çocukların özdenetim geliştirmesine yardımcı olmak için çocukları yönlendirmeyi kullanmaktadırlar. Çocuklukta ve yetişkinlikte, olumsuz duyguları kontrol altına almak için yürütücü biliş ve çabalı denetim önemlidir (Rothbart Sheese Rueda ve Posner 2011).

Öz düzenleme becerilerinin gelişimi çeşitli faktörlere bağlı olarak değişebilmektedir.

2.1.4. Öz Düzenleme Becerilerini Etkileyen Faktörler

Öz düzenleme becerilerini etkileyen faktörler, bireysel ve çevresel faktörler olarak ele alınabilir. Genel olarak sınıf ortamı, ev koşulları, sosyal çevre gibi durumsal faktörler yanında öğrencilerin öz-yeterlik inançları, ilgileri, öz düzenleme becerilerini gerçekleştirmede etkili olduğu görülmektedir (Kuyumcu Vardar 2011).

Çocuklarına model olan anne-babaların öz düzenleme becerileri düşük olursa çocuklarında öz düzenleme becerilerinin düşük olduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının da örnek olduğu çocuklarda öz düzenleme davranışlarının yüksek görülebilmesi için, kendilerini desteklemeleri ve geliştirmeleri gerekir. Bu nedenle özellikle okul öncesi öğretmen adaylarının üniversite öğrenimlerinde öz-düzenleme/davranış düzenleme ile ilgili farkındalıklarını ve kendi öz-düzenleme becerilerini destekleyen, çocukların gelişimindeki öz-düzenleme becerilerin gelişimsel aşamaları, öz-düzenleme becerilerini geliştirme ve öz-düzenlemeli öğrenmeye yönelik içeriği olan dersler üniversitelerin ilgili bölümlerinde ders olarak verilebilir (Sezgin ve Demiriz 2016).

Okul ortamındaki etkileyen faktörler, öğretim yöntemi, mevcut bulunan materyallerin niteliği, uygulama fırsatlarını içerir. Öğrenci faktörleri ise daha çok öğrencilerin yaşı, cinsiyeti, kökeni, hedef dile maruz kalma süresi, güdülenme ve öğrenme stili gibi faktörlerle belirlenir. Okul ortamında öz düzenleme yöntemlerinin kullanımı daha çok öğrencilerin öz-yeterlik algılarına, göreve verdikleri değere ve güdülenmelerine göre belirlenir.

Bireyin sahip olduğu öz düzenleme becerileri kendi çevresini etkilerken, çevresinin de bireyin öz düzenleme mekanizmasının ilerlemesine yarar sağladığı, öz düzenleme süreçlerinin açığa çıkmasını kolaylaştırdığı ve içsel standartlarına uyum sağlaması için desteklediği bilinmektedir. Çevre ve birey ilişkisi, öz düzenleme becerilerinin gelişiminde dikkate değer bir şekilde görülmektedir. Bireylerin içsel standartları ahlaki kurallar, sosyal değerlendirmeler ve model almayla oluşmaktadır. Birey kendi içsel standartlarını oluştururken çevresinde gözlemlediklerini ve içtiktiklerini kendi değerlendirme süzgecinden geçirerek anlamlı şekilde yapılandırmaktadır (Can Aran 2015).

Öz düzenleme becerileri hakkında bir fikir edinmek, öz düzenleme becerilerinin değerlendirilmesi ile mümkün olabilir.

2.1.5. Öz Düzenleme Becerilerinin Değerlendirilmesi

Öz düzenleme strateji düzeyleri çeşitli yöntemlerle ölçülebilir. Öz düzenlemenin değerlendirilmesine yönelik araştırmalarda, ölçekler, öğrenci raporları ve günlükleri, ürün dosyaları, görüşmeler, gözlem, performans değerlendirme türünde farklı ölçme araçları kullanıldığı görülmektedir. Öz düzenlemeyle öğrenmedeki süreçleri değerlendirmek için iki farklı boyut ortaya konmuştur. Bunlar iki şekilde ele alınmaktadır:

- a) Öz-düzenlemeyle öğrenmeyi bir yetenek olarak ölçen ve daha çok öğrencinin sabit niteliklerini açıklayan ve gelecek davranışının tahminini ortaya koyan araçlar.
- b) Öz-düzenlemeyle öğrenmeyi bir etkinlik ya da olay olarak ölçen ve öğrencinin öz-düzenleme yaparken içinde bulunduğu durumlar ya da süreçler hakkında bilgi toplayan daha karmaşık ölçümler.

İlk kategori için, kişi tarafından doldurulan anketler veya ölçekler, yapılandırılmış görüşmeler ve öğretmen değerlendirmesi, ikinci kategori için, sesli düşünme uygulamaları, görevlerdeki hata analiz yöntemleri ve gözlem araçları dâhil edilebilir. Anket ve ölçekler, tasarımlarındaki, uygulamalarındaki ve sonuçların yorumlanmasındaki kolaylık nedeniyle en fazla kullanılan araçlardır. Doğrudan uygulayıcının bildirimine dayalıdır. Bunlar arasında sıklıkla kullanılan ölçekler şunlardır (Kuyumcu Vardar 2011):

- Weinstein, Schulte ve Palmer (1987) tarafından geliştirilen, Öğrenme ve Çalışma Stratejileri Envanteri (LASSI). Bu araç 77 madde içermektedir ve üniversite öğrencilerinin çalışma stratejilerini değerlendirmek için tasarlanmıştır. Tutum, motivasyon, zaman düzenlemesi, kaygı, dikkat, bilgiyi işleme süreci, temel fikirlerin seçimi, destek materyallerinin ve tekniklerinin kullanımı, öz-değerlendirme ve test stratejilerinden oluşan on boyut mevcuttur.
- Pintrich ve diğerleri (1991) tarafından geliştirilen “Güdülenme ve Öğrenme Stratejileri Ölçeği (MSLQ)”. Ölçek 81 maddeden oluşmaktadır ve farklı motivasyon bileşenleriyle, öğrenme stratejilerinin kullanımını içermektedir. Bu ölçme aracının en önemli avantajı; farklı eğitim kademelerinde uygulanmasıdır.

- Niemivirta (1998) tarafından geliştirilen “Öz-düzenlemeyle Öğrenmenin Bileşenleri Ölçeği (CSRL)”, güdülenme ve bilişsel boyutları içermektedir. CSRL hem akademik motivasyonla ilgili olan hedefler, kontrol inançları ve öz-güven bileşenlerini hem de bilişe dayalı olarak öğrencilerin kullandığı öz-düzenleme stratejilerini içermektedir.

Yapılandırılmış görüşmelerden en yaygın olarak kullanılan görüşme prosedürü “Öz-Düzenlemeyle Öğrenme Görüşme Programı” Zimmerman ve Martinez Pons (1986) tarafından geliştirilmiştir. Öz düzenlemenin öğretmen tarafından değerlendirilmesi, öğrencilerin günlük akademik etkinliklerinin niteliklerini değerlendirmesini içermektedir. Zimmerman ve Martinez-Pons (1986) öğretmen değerlendirmesi için “Öğretmenler için Öğrenci Öz düzenleme Ürünü Puanlama Ölçeği” de geliştirmişlerdir. Öz düzenlenmeyi bir etkinlik olarak değerlendirme yönteminde kullanılan tekniklerden biri “yüksek sesle söyleme uygulaması” olarak ele alınmaktadır. Öğrencilerin bir işi yaparken içinde bulunduğu süreçleri, bilişsel stratejileri, düşünceleri rapor ettiği bir uygulamadır. Gözlem yönteminde, öğrencilerin herhangi bir performansı gerçekleştirirken gözlenmesi söz konusudur (Kuyumcu Vardar 2011).

Öz düzenlemenin değerlendirilmesinde Türkçe alan yazında, Eryılmaz ve Mammadov (2017) Zimmerman’ın Öz düzenlemeli öğrenme modeli temelinde, öz düzenlemeli öğrenme ölçeği geliştirmiştir. Türkçe alanyazında Zimmerman’nın aşamalı modelini kapsayan ölçek çalışmalarının olmadığı görülmüş ve alana katkıda bulunulmuştur. Geçerli ve güvenilir olduğu bulunan ölçek, Zimmerman’ın modelinin kazanımlarını test edebilecek özelliktedir.

Davranışsal öz-düzenleme becerilerinin değerlendirilmesinde kullanılan değerlendirme araçlarına bakıldığında, Bilgisayar Görevlerinde Dikkat Testi 6-9 yaş aralığındaki çocuklara uygulanan, balığa yem verme görevi barındıran 30 dakika süren ve materyal olarak bilgisayar ve yazılım gerektiren, tepki zamanı ile puanlanan bir araçtır (Rothbart, Sheese, Rueda, Posner 2011). Ayı ve Ejderha, 3-4 yaşa uygulanan, ayı ve ejderha kuklaları ile belirli komutlar verilerek uygulanan, çocuktan sadece ayının verdiği komuta cevap vermesinin istendiği, süre olarak farklılık gösterebilen, materyal olarak kuklalar kullanılarak, 0-10 arasında puanlanan bir

değerlendirme aracıdır (Carlson, Mandell ve Williams 2004). Kendini düzenlemeyi göstermek, 3-5 yaşa uygulanan bir değerlendirme aracıdır. Çocuklardan ayraç ile sayfaları dört bölüme ayırmaları, her sayfaya farklı resim koymaları istenir. Yaklaşık 15-20 dakika süren değerlendirmede materyal olarak resimler ve ayraç kullanılır. Puanlamada hatırlama sayısı kullanılır (Hongwanishkul, Happaney, Lee ve Zelazo 2005). Working Memory Batery değerlendirme aracı, 4-15 yaşa uygulanır. Değerlendirme, bireysel değerlendirme olup 60 dakika sürer ve kayıt formuna kaydedilir (Pickering and Gathercole 2004).

2.1.6. Çocuklarda Öz Düzenleme Becerilerinin Desteklenmesi

Öz düzenleme becerilerini desteklemek için bireysel, sosyal ve fiziksel çevre koşulları sürekli değiştiğinden öğrenme ve performans esnasında düzenleme yapmak gerekmektedir. Bu düzenleme önceki performanslardan elde edilen dönütlerin sonraki performanslara uyarlanması şeklinde gerçekleştirilir. Öz düzenlemenin sosyal model olma yoluyla geliştiği görülmektedir. Sosyal bilişsel modele göre öğretmenler öğrencilere model olarak ve dönüt vererek öz düzenleyici becerilerinin gelişmesini destekleyebilir. Çocuğun ilk öğrenme ortamı ailedir ve ailede anne-baba çocuğa model olarak, dönüt vererek öz düzenleme becerilerini destekleyebilir.

Öz düzenleme becerilerinin artmasında rol alan en büyük faktör başarıdır. Başarılar öz düzenlemeyi artırırken başarısızlıklar azaltır. Çocuğa yönelik “Bunu yapabilirsin!” gibi motive eden sözlerin öz düzenlemenin artmasında etkisi vardır. Öğretmen, anne-baba veya akranların olumlu değerlendirmeleri, kişinin öz düzenleme inancını sağlarken olumsuz dönütler öz düzenleme inancını yok edebilir.

Aileden sonra en önemli ortam okul ortamıdır. Okul ortamında öğrencilerin öz düzenleyici öğrenenler olmaları için anlama düzeylerinin değerlendirilmesi ve üst biliş, biliş, güdülenme açısından destekleyici öğretim yöntemlerinin kullanılması, yakın gelişim alanını göz önünde bulundurarak öğretim yapılması gerekmektedir. Öğrencilere kendi öğrenme süreçlerini planlama, izleme, kendilerine dönüt verme ve kendilerini düzeltme fırsatı sunan bir öğretim ortamı sağlanmalıdır. Öz düzenleme daha üst düzey düşünme becerisi gerektirdiğinden gerçek yaşamın karmaşık ve özgün yapısı eğitim ortamına yansıtılarak öğrenciler öz düzenleme yapmaya teşvik

edilebilir. Öğrencilerin eleştirisi yapmaları sağlanmalı, kendi öğrenme süreçlerini ve amaçlarını değerlendirme fırsatları oluşturulmalıdır (Uygun 2012).

Öz düzenleme konusunda, farklı yaş gruplarından bireyler üzerinde çalışmalar yapılmıştır. Çalışmalarda öz düzenleme becerilerini etkileyen farklı değişkenler ele alınmıştır. Yerli ve yabancı çalışmaların ele alınması konuyla ilgili çalışmalara rehberlik edecektir.

2.2. Öz Düzenleme Becerilerine Yönelik Yapılan Araştırmalar

Huang ve Prochner (2004) Çinli anne-babalık stillerinin öz düzenlemeli öğrenmeye etkisini değerlendirdikleri çalışmalarında, 177 4.sınıf öğrencisi ve bu öğrencilerin aileleriyle çalışmışlardır. Araştırma sonucunda, otoriter anne babalık stillerinin çocukların öz düzenlemeli öğrenmelerine olumsuz etkisi olacağı düşünüldükçe aksine bu çalışmada anlamlı ve olumlu bir etkisi olduğu belirlenmiştir. İzin verici anne babalık stilinin ise öz düzenlemeli öğrenme üzerine olumsuz etkisi olduğu bulunmuştur.

Alcı ve Altun (2007) lise öğrencileriyle yaptıkları çalışmada, öğrencilerin matematik dersine özgü öz düzenleme ve biliş üstü becerilerinin cinsiyet, sınıf, öğrenim görülen alan değişkenlerine bağlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığını incelemiştir. Veri toplamada Pintrich ve De Groot'un (1990) geliştirdiği ve Üredi (2005) tarafından uyarlanan Öğrenmede Motive Edici Stratejiler Ölçeği "Öz düzenleme" ve "Biliş üstü" alt boyutları kullanılmıştır. Araştırmanın sonunda, biliş üstü ve öz düzenleme becerilerinde öğrencilerin cinsiyetlerine göre kızların lehine anlamlı bir fark ortaya çıktığı, öz düzenleme ve biliş üstü becerilerinde öğrencilerin sınıf düzeylerine göre Lise 1 ve Lise 2'ler lehine anlamlı bir fark olduğu ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin öz düzenleme becerilerinin, okudukları bölümden etkilenmediği bulunmuştur.

Çetin (2009) 2005 ilköğretim programına göre yapılan uygulamalarının 4. ve 5.sınıf öğrencilerinin öz-yeterliliklerine etkisini incelediği çalışmasında, 526 öğrenci çalışma grubunu oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında Bandura'nın (1990) geliştirdiği ve Çetin'in (2007) Türkiye'ye uyarlamasını yaptığı "Çocuklar İçin Öz-

Yeterlilik Ölçeği” kullanılmıştır. Sonuç olarak; ilköğretim programına ilişkin uygulamalarının öğrenci öz-yeterlilik düzeyini artırmada etkili olduğu, cinsiyet, okul türü, anne ve baba öğrenim durumu değişkenlerinin ise anlamlı bir etkisi olmadığı bulunmuştur.

Şahin (2010) çalışmasında, öğrencilerin matematik öğretimi dersi akademik başarıları ve öz düzenleme becerileri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışma grubunu 92 öğretmen adayı oluşturmuştur. Araştırmada veri toplamada Güdülenme ve Öğrenme Stratejileri Ölçeği kullanılmıştır. Sonuç olarak, öğretmen adayı öğrencilerin öz düzenleme becerileri ve güdülenme düzeylerinin öğrencilerin cinsiyeti, öğrenme ortamı ve akademik başarı düzeylerine göre farklılaştığı belirlenmiştir.

Turan ve Demirel (2010) yaptıkları çalışmada, öz-düzenleyici öğrenme becerilerinin akademik başarı ile ilişkisini incelemiştir. Çalışma grubunu 810 öğrenci oluşturmuştur. Veri toplamada Öz-düzenleyici Öğrenme Becerileri Ölçeği (ÖDÖB), Öz-düzenleyici Öğrenme görüşme formu uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, akademik başarısı yüksek olan öğrencilerin öz-düzenleyici öğrenme becerinin de daha yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Görüşme sonuçlarına göre öğrenme beş aşamada izah edilmiş ve bunlar öğrenme için harekete geçme, var olan durumun değerlendirmesi ve ihtiyaçların belirlenmesi, hedeflerin saptanması, öğrenmeyi planlama ve uygulama, ürünün ve kullanılan yöntemin değerlendirilmesi gerektiği şeklinde belirlenmiştir.

Güvenç (2011) 6. sınıf öğrencilerinin öz düzenlemeli öğrenmelerine çalışma günlüklerinin etkisini incelemiştir. Çalışma grubunu 117 tane 6.sınıf öğrencisi oluşturmuş, veriler “Ders Çalışma Öz yeterlik Algısı Ölçeği ve Öğrenme Stratejileri Ölçeği” ile toplanmıştır. Sonuç olarak, çalışma günlüklerinin öğrencilerin öz düzenlemeli öğrenmelerinde etkili olduğu belirlenmiştir.

Kuyumcu Vardar (2011) öğrencilerin İngilizce başarıları, öz düzenleme strateji kullanımları ve tutumlarına öz düzenleme stratejileri öğretiminin etkisini incelemiştir. Çalışma grubunu 47 öğrenci oluşturmuştur. Veri toplamada, İngilizce Hazırbulunuşluk ve İngilizce Başarı Testleri, Güdülenme ve Öğrenme Stratejileri

Ölçeği ve İngilizce Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Sonuçta, İngilizce öğretiminde öz düzenleme stratejileri kullanımının öğrencilerin başarı düzeyleri üzerindeki etkisinin anlamlı düzeyde olumlu olduğu bulunmuştur.

Aktan (2012) ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin öz düzenleyici öğrenme becerileri, akademik başarıları ve motivasyonları ile öğretmenin öğretim stili ilişkisini incelediği çalışmada, 770 öğrenci ile 93 sınıf öğretmeni çalışma grubunu oluşturmuştur. Veriler Öz Düzenleyici Öğrenme Stratejileri Ölçeği-Matematik (ÖÖSÖ-M), Matematik Motivasyon Ölçeği (MMÖ), Matematik Akademik Başarı Testi (MABT) ve Grasha Öğretim Stilleri Ölçeği (GÖSÖ) kullanılarak toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda, öğrencilerin öz düzenleme yöntemleri ve güdülenmeleri ile akademik başarıları arasında manidar ilişki bulunmuştur. Öz düzenleme, güdülenme ve öğretmenlerin öğrenen merkezli öğretim stiline öğrencilerin akademik başarısını etkili bir şekilde yordadığı görülmüştür. Öğretmenlerin önemli model olduğu, öz düzenleme yöntemlerinin geliştirilmesinde, öğrenen odaklı öğretim tarzlarının akademik başarıyı, öz düzenlemeyi ve güdülenmelerini olumlu etkilediği, öğrencilerin öz düzenleme yöntemlerini kullanma seviyelerinin akademik başarı ve güdülenmelerini arttıran bir faktör olduğu bulunmuştur.

Aylar (2012) 7.sınıf öğrencilerinin geleceğe yönelik hedefler ve öz-düzenlemelerini sosyo-kültürel teori bağlamında incelemiştir. Verilerin yarı yapılandırılmış görüşme formuyla toplandığı araştırma sonucunda, çalışma grubundaki üç öğrencinin ileriye dönük farklı amaçlara sahip öğrenciler olduğu, bu amaçların gerçekleşmesinde öğrencilerin yakın çevrelerini gözlemlemeleri, kendilerine örnek aldıkları kişiler gibi sosyo-kültürel faktörlerin etkililiği belirlenmiştir. Öğretmenlerin karşılaştığı durumlardan birkaçının, sınıf içerisinde dersi dikkatle takip eden ya da etmeyen, eriştikleri başarı düzeyiyle yetinen ya da yetinmeyen, dışarıdan farklı motivasyonlarla derse isteklendirilen öğrenci çeşitliliği olduğu görülmüştür. Çalışmada sosyo-kültürel faktörlerin bireylerde nasıl farklılıklar oluşturduğu vurgulanmış, öğretmenlerin sınıf içi etkileşimlerinde ve öğrencileri yönlendirmelerinde bireysel farklılıkları dikkate almalarının önemli olduğu vurgulanmıştır.

Büyüktaşkapu (2012) 1-3 yaş grubunda çocuğa sahip annelerin öz yeterlik algıları ile çocukların gelişimleri arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında, 60 anneyi örneklem almıştır. Veri toplamak amacıyla, Türkçe'ye uyarlaması Elibol, Mağden, Alpar (2007) tarafından yapılan "Anne Babalık Becerilerinde Öz yeterlik Ölçeği" ve Savaşır, Sezgin ve Erol (1994) tarafından geliştirilen "Ankara Gelişim Envanteri" kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, annelerin disiplin, öğretme ve oyun alanlarında kendilerini daha az yeterli hissettikleri ve öz yeterlik algılarının orta düzeyde olduğu, çocukların çoğunlukla ince motor gelişiminin yetersiz olduğu, kaba motor, dil-bilişsel gelişim ve sosyal beceri-öz bakım alanlarında yarıdan fazlasının gelişiminin yetersiz olduğu bulunmuştur. Annelerin öz yeterlik algıları ile çocukların sosyal beceri-öz bakım gelişimleri arasında, anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır.

Güdücübaş (2012) ilköğretim 5.sınıf öğrencileriyle yaptığı çalışmada öz düzenleme becerisi ve yapılandırmacı düşünme arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Toplam 8501 öğrenciyle yapılan çalışmada verilerin toplanmasında Yapılandırmacı Düşünme Envanteri ve Öz Düzenleme Becerisi Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, 5. sınıf öğrencilerinde en fazla görülen öz düzenleme becerisinin bilişsel düzenlemeler, en az görülenin ise çabanın düzenlenmesi becerisi olduğu sonucuna varılmıştır.

Lonigan (2012) Karşılaştırma becerileri odaklı ve öz düzenleme odaklı okul öncesi eğitim programının akademik ve öz düzenleme becerileri üzerindeki etkisini incelediği çalışmasında, çocukların öz düzenleme becerilerini geliştirmek için tasarlanmış eğitim programına karşı beceri odaklı okul öncesi eğitim programının etkililiğini araştırmıştır. Çalışma grubunu yaşları 28 ile 73 ay arasında değişen 2564 çocuk oluşturmuştur. Veri toplamada, tanımsal kelime alt testini ve fonolojik farkındalık alt testlerini ve basmakalıp bilgi alt testlerini içeren okul öncesi erken okuryazarlık testi, çocukların altı (renkler, harfler, sayma, boyut, karşılaştırmalar, şekiller) alt alanlarda bilgisini ölçen Bracken temel kavram ölçeklerinin yanı sıra davranış değiştirme envanteri kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, iki çeşit beceriye dayalı LECPC eğitim programının çocukların akademik becerilerine olumlu etki ettiği ve beraberinde öz düzenleme becerilerine olumsuz etki oluşturduğu

belirlenmiştir. Çalışmanın sonucunda, akademik becerilerin geliştirilmesi için öz düzenleme becerilerinin desteklenmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Sasser ve Bierman (2012) Okula hazırlık ve uyum davranışlarında fonksiyonel becerilerin ve öz düzenleme becerilerinin yürütücü rolünü incelediği çalışmasında, boylamsal bir araştırma deseni kullanılmıştır. Çalışma grubu, 22 Head Start sınıfında 4 yaşındaki 164 çocuktan oluşmuştur. Veri toplamada çivi tıkladma testi, yavaş yavaş bir çizgide yürüme testi, dört farklı test kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, çocukların kelime hazinelerinde anlamlı farklılık görülmüştür. Ekonomik açıdan dezavantajlı okul öncesi çocuklarının öz-düzenleme beceri açıkları için yüksek risk altında olduğu belirlenmiştir. Düşük üst biliş becerilerine sahip olan çocuklara, üst biliş becerilerin gelişimini destekleyen bilişsel odaklı müdahale yaklaşımlarından yararlanılması önerilmiştir.

Serin ve Girli (2012) anne ve babalarının genel öz yeterlilik algılarıyla mental retardasyonlu ergenlerin sosyal beceri seviyeleri ve davranış problemlerini karşılaştırdığı çalışmada, 161 öğrenci ve 185 anne ve baba ile çalışmışlardır. Veri toplamada ergenler için “Okul Sosyal Davranış Ölçekleri (OSDÖ)”, anne ve babalar için “Genel Öz Yeterlilik Ölçeği” kullanılmıştır. Sonuç olarak, mental retardasyonlu ergenlerin sosyal becerileri ile anne ve baba öz yeterlilikleri arasında olumlu, davranış problemleri ile anne ve baba öz yeterlilikleri arasında ise olumsuz bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Uygun (2012) yazılı anlatım, yazmaya ilişkin öz düzenleme, kalıcılık ve tutum üzerinde öz düzenleme stratejisi gelişimi öğretiminin etkisini incelediği çalışmasında, çalışma grubunu 66 öğrenci oluşturmuştur. Veri toplamada, Yazmaya Yönelik Tutum Ölçeği, Yazılı Anlatımı Değerlendirme İçin Derecelendirilmiş Puanlama Anahtarı, Yazmaya Yönelik Öz Düzenleme Ölçeği, Öğrenci ve Öğretmen Görüşme Formları kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, deney grubunun yazmaya yönelik tutum, yazılı anlatım ve yazmaya dair öz düzenleme becerilerinin kontrol grubuna göre daha yüksek olumlu olduğu; ayrıca öğrencilerin öyküleme şeklinde türde yazılı anlatım becerilerinin daha kalıcı olduğu bulunmuştur.

Vassallo (2012) sınıf temelli ev koşullarına gömülü öz düzenlemeli öğrenme gelişimi ile ilgili literatürdeki boşluğu doldurmayı amaçladığı çalışmasında, bir işçi sınıfı ailenin evinde dört ay süreyle gözlem ve mülakatlar gerçekleştirmiştir. Araştırma sonucunda, bu ailenin evindeki ev yapılarının ve uygulamalarının öz düzenlemeli öğrenmeyi destekleyici olarak tanımlanan koşullar ve uygulamalar ile uyummadığını ortaya koymuştur.

Aydın ve Yel (2013) öğrencilerin öz-düzenleme seviyeleri ve öz-yeterlik inançları üzerine proje tabanlı öğrenme ortamlarının etkisini inceledikleri çalışmalarında, 40 tane 2.sınıf biyoloji öğretmen adayı çalışma grubunu oluşturmuştur. Veriler “Öz-Düzenleme Ölçeği” ve “Biyoloji Öz-Yeterlik Ölçeği” kullanılarak toplanmıştır. Sonuçta, proje tabanlı öğretimin öğrencilerin biyoloji öz-yeterlik inançlarının yükselmesi üzerinde etkisi olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin öz-düzenleme ve biyoloji öz-yeterlikleri arasında anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir.

Ergün (2013) ergenlerin öz düzenleme stratejileri üzerine değerler eğitiminin herhangi bir etkisi olup olmadığını incelemiştir. Deneysel desenli kontrol gruplu çalışmada, 22 öğrenci örneklem alınmıştır. Veri toplamada “Öğrenmeye İlişkin Motivasyonel Stratejiler Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, ergenlere verilen değer eğitiminin öğrencilerin öz düzenlemesini, bilişsel strateji kullanımını, öz yeterliliğini, içsel değerini artırdığı ve sınav kaygısını azalttığı belirlenmiştir. Ergenlere verilen değer eğitiminin, öz düzenleme stratejileri gelişimine olumlu etkisi olduğu sonucuna varılmıştır.

Ilgaz ve Gül (2014) öğrencilerin fen ve teknoloji dersi öz-düzenlemeli öğrenme stratejilerini inceledikleri çalışmada, 1286 ilköğretim ikinci kademe öğrenci ile çalışmıştır. Veri toplamada “Fen ve Teknoloji Dersi Öz-Düzenlemeli Öğrenme Stratejileri Ölçeği” kullanılan araştırmada, öğrencilerin bilişsel öğrenme stratejilerinden en fazla örgütleme stratejisi, en az grafik örgütleyici stratejilerinden yararlandıkları; kaynak yönetim stratejilerinden en fazla yardım arama, en az zaman yönetim stratejilerinden faydalandıkları bulunmuştur. Kız öğrencilerin Grafik Örgütleyici Stratejiler ve Zaman Yönetim Stratejileri dışında tüm alt boyutlarda

erkeklerden daha yüksek puan aldıkları saptanmıştır. Sınıf düzeyi yükseldikçe öğrencilerin strateji kullanımında anlamlı bir azalma saptanmıştır.

Schmitt, Pratt ve McClelland (2014) çalışmalarında, okul öncesi dönemdeki çocukların öz düzenleme davranışlarının sağlamlığının çocukların akademik başarılarını tahmin etmedeki etkisini incelemeyi amaçlamışlardır. Örneklemi 31 okul öncesi sınıftan toplam 247 çocuk oluşturmuştur. Araştırma sonucunda erken matematik ve okuma yazma becerileri ile öğretmenlerin doğrudan ölçebildiği öz düzenleme becerileri arasında olumlu bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Gözlenen öz düzenleme davranışının, akademik alana göre önemli düzeyde olmadığı belirlenmiştir.

Tunca ve Şahin (2014) akademik öz yeterlik inançlarının öğretmen adaylarının biliş ötesi (üst biliş) öğrenme stratejilerine etkisi olup olmadığını incelemişlerdir. Veri toplamada “Biliş ötesi Öğrenme Stratejileri Ölçeği” ve “Akademik Öz yeterlik Ölçeği” kullanılmıştır. Sonuç olarak, öğretmen adaylarının biliş ötesi öğrenme stratejilerine akademik öz yeterlik inançlarının anlamlı etkisi olduğu; biliş ötesi öğrenme stratejilerinin öğrencilerin cinsiyeti, akademik başarı düzeyleri ve öğrenim gördükleri üniversiteden etkilendiği; akademik öz yeterlik inançlarının ise sınıf düzeyi, akademik başarı ve öğrenim görülen üniversiteden etkilendiği bulunmuştur.

Yıldız, Kara, Tanrıbuyurdu ve Gönen (2014) öğretmen çocuk etkileşimi kalitesinin öz düzenleme becerilerini nasıl etkilediğini araştırdıkları çalışmada, 80 çocukla çalışmışlardır. Veri toplamada “Sınıf Değerlendirme Puanlama Aracı” ve “Okul Öncesi Öz düzenleme Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, çocukların yürütücü işlev becerilerinde, öğretmen çocuk etkileşiminin kalitesinde anlamlı fark olduğu bulunmuştur.

Güler ve Şahin (2015) ilköğretim fen bilgisi öğretmen adaylarının teknolojiye dair tutumları, öz-düzenleme ve bilimsel süreç becerilerine karma öğrenme metodunun etkisini incelemişlerdir. Çalışma grubunu 61 öğretmen adayının oluşturduğu çalışmada, veri toplamada, “Teknolojiye Yönelik Tutum Ölçeği”, “Öz-düzenleme Becerileri Ölçeği” ve “Bilimsel Süreç Becerileri Testi” kullanılmıştır. Sonuç olarak; deney grubu öz-düzenleme becerileri ön test-son test puanları

açısından anlamlı bir fark olmadığı, kontrol grubunun puanlarında ise azalma olduğu; kontrol grubu bilimsel süreç becerileri ön test puanları deney grubundan anlamlı derecede yüksek iken son testlerde bu farkın ortadan kalktığı belirlenmiştir.

Öz düzenleme becerilerinin, anne ve babaların çocuk yetiştirme tutumlarıyla yakından ilişkisi olduğu düşünülmektedir.

2.3. Yaygın Anne-Baba Tutumları

Tutum, bireyin kendisi ya da çevresinde yer alan bir obje, konu veya olaylarla ilgili deneyimlerine, bilgilerine, duygularına ve güdülerine bağlı olarak örgütlediği zihinsel, duygusal ve davranışsal bir tepki gösterme eğilimi olarak tanımlanabilir. Burada bireyin tecrübeleri, bilgi birikimi, duyguları ve güdülerini hangi şekilde örgütleyerek birbiriyle ilişkilendirmesi önemlidir (İnceoğlu 2010; Sezer 2010).

Anne ve baba tutumları, anne ve babaların çocuk yetiştirmeye yönelik organize ve süreklilik gösteren inançları ve duygularıdır. Anne ve babanın çocuk yetiştirme tutumları çocukların kişilik yapısını, tutumunu ve insan ilişkilerini etkileyecek çok önemli bir etkidir. Anne ve babaların, yaşam boyu kendi anne ve babalarından öğrendikleri, yaşadıkları çevre, öğrenim durumlarından etkilenmektedir. Bunun yanında, bireylerin kendi karakteristik özelliklerinin de çocuk yetiştirme tutumlarını etkilediği bilinmektedir (Bolattekin 2014).

Şahin Zeteroğlu (2014) anne-baba tutumlarının yapısını, anne-babaların çocuklarını kontrol etmek ve sosyalleştirmek için gösterdikleri çabaların normal olanlarını seçerek oluşturduklarını belirtmektedir. Çocuğun bakımından sorumlu anne ve babaların çocuklarına karşı tutumları, onların topluma uygun istendik özellikler geliştirmeleri açısından önemlidir. Tutumlar, ailelerin kişisel özellikleri olmak üzere bir çok faktörden etkilenecek oluşmakta veya değişikliğe uğramaktadır (Özyürek ve Tezel Şahin 2005).

Yalnızca anne-babalar değil koruyucu ailelerin de kötü muamele gören çocuklara sağladıkları bakım ve bu çocukların refahında kritik bir role sahip oldukları söylenebilir. Anne-baba tutumları, anne-babaların sağladığı bakım

kalitesinde özellikle korunmaya muhtaç çocuklar için büyük öneme sahiptir (Harden, Meisch, Vick ve Johnson 2008). Bunun yanında, yetişkinlerin empatik becerileri ile onlara çocukluklarında uygulanan anne-baba tutumları arasında ilişki olduğunu ortaya koyan çalışmalar bulunmaktadır. Empati, güçlü bir iletişim yeteneği olarak bir başkasının fikrini benimsediğini ve hangi duygular içerisinde olduğunu, o anda hangi gereksinimi olduğunu idrak etmek ve yargılamadan o kişiye bunun aktarılması olarak ele alınmaktadır. Kişiler arası ilişkilerde, empati önemli bir role sahiptir ve anne-babaların çocuklarına karşı tutumlarını da etkilemektedir (Ünal, 2007).

Özellikle okul öncesi yıllarda, anne-babaların çocukları üzerinde etkisi daha güçlü hissedilmektedir. Diğer gelişim alanları yanında, anne-baba ve çocuk etkileşimi, çocukların sosyal ve duygusal gelişiminin kalitesinden oldukça etkilenmektedir. Çocukların kendisine güvenen, yaratıcı, bağımsız ve kendi haklarını koruyan, başkalarıyla işbirliği ve dayanışma içerisinde girebilen, kendisiyle ve çevresiyle barışık, dengeli ve uyumlu bir kişilik yapısı geliştirmelerinde, anne-babaların çocuklarının sosyal ve duygusal gelişimini desteklemeye yönelik tutumlarının etkisi büyüktür (Kandır ve Alpan 2008).

Anne-babaların çocuk yetiştirmeye ilişkin tutumları, çok farklı şekillerde sınıflandırılabilir de olumlu tutum olarak ele alınan demokratik anne-baba tutumu, olumsuz tutumlar olarak ele alınan baskıcı/otoriter tutum, serbest/ilgisiz tutum, aşırı hoşgörülülük tutum, koruyucu tutum ve tutarsız tutum şeklinde incelenebilir.

2.3.1. Demokratik Anne-Baba Tutumu

Demokratik tutum sergileyen anne-babalar, çocuklarını desteklerken aynı zamanda belirli sınırlar da koyarlar. Çocuklarının davranışlarını test ederler, anne-baba-çocuk arasındaki haberleşme kanalları engelsizdir. Demokratik tutumda arzu ve görüşlerini engelsiz ve uygun bir dille ifade eden anne-babalar, çocuklarıyla sıcak bir iletişim içerisindeyler (Günalp 2007). Demokratik tutuma sahip anne-babalar kendine güvenen, ılımlı ve anlayışlı anne-babalardır. Bu anne-babalar çocukları büyüdükçe, onlara daha fazla sorumluluk veren ve genel anlamda çocuğun bireyselliğine saygı duyan kişilerdir. Çocuklarının özerk ve bağımsız bir kişilik geliştirmesine önem vererek destek olurlar ve çocuklarına değer verirler. Çocuklarına

yapmamaları gereken davranışları gerekçeleriyle birlikte sunarlar. Disipline çok önem verseler de özerklikle olan dengesini korumaya gayret ederler (Bolattekin 2014). Demokratik tutumu sergileyen anne-babalar çocuklarının gelişimsel bir kapasitesini olduğunu bilir, çocuklarının gelişimlerini destekler, kabiliyetlerinin ortaya çıkmasına ve kendini gerçekleştirmesine fırsat tanırırlar (Sezer 2010).

Çocukluk çağı, anne ve baba ve çocuk ilişkilerinin, çocuğun kişilik gelişimi ve akademik başarısı üzerinde önemli etkileri olduğu, akranlar arası ilişkilerinin de çocuğun okul yaşamını ve gelecekteki uyumunu etkilediği bir dönemdir. Bu nedenle anne baba tutumları, çocuğun gelişimi üzerindeki etkileri açısından oldukça önemlidir. Bu tutumların en güven verici olanı da demokratik anne-baba tutumudur (Şahin Zeteroğlu 2014).

2.3.2. Otoriter Anne-Baba Tutumu

Çocuklarına karşı baskıcı/otoriter tutum içerisinde olan anne-babalar çocuklarının kişiliğine saygı duymaz, katı disiplin uygular, çocukta olan güvenin yitirilmesine neden olurlar (Mutallimova 2014). Otoriter tutumda çocukların ilgi istek ve kabiliyetlerine bakılmaksızın anne-baba standartlarına itaat beklenir, katı ve değişmez bir düşünce tarzına yatkın olduğundan sözel iletişime olanak tanımaz (Bolattekin 2014).

Otoriter tutumla yetiştirilmiş çocuklar belli bir başarı düzeyinde olsalar bile ailelerinin çocuklardan fazla beklentisi nedeniyle, beklenen başarı ve davranışları yerine getirememekte ve dolayısı ile kendilerine olan güvenlerini yitirmektedirler (Günalp 2007). Çok çabuk ağlayabilen ve çok sık aşağılık duygusuna kapılan çocukların baskı altında büyüdükleri, suçlandıkları, cezalandırıldıkları ve sürekli müdahale altında tutuldukları söylenebilir (Yavuzer 2011; Umucu Alpoğuz 2014). Dıştan denetimli olma eğilimli olan bu çocuklar, “Başkaları ne der?” düşüncesiyle hareket eden, yaşadıkları çevrede otoriteye uymayı görev sayan kişiler olmaktadır (Cüceloğlu 2000; Umucu Alpoğuz 2014).

Yapılan araştırmalarda otoriter tutumun baskın olduğu aile ortamında yetişen çocukların düşük özsaygı ve yüksek kaygı gibi benlik sorunları yaşadığı, ilişkilerinde

bir başkasının onayına gereksinim duyduklarını ve çoğu zaman psikolojik uyum sorunları yaşadıkları görülmektedir (Sümer, Gündoğdu Aktürk ve Helvacı 2010).

2.3.3. Serbest (İlgisiz) Anne-Baba Tutumu

Serbest tutumda, anne ve baba tarafından çocuğa sunulan sevgi ve ilgi azdır. Böyle bir tutumla büyüyen çocukların pasif ve oldukça donuk olmaları yanında disiplinsiz davranışlar göstermeleri söz konusudur. Disiplinsizliğin nedeni, sorumsuzluk ve ilgisizliktir. Anne ve baba çocukları için olumlu bir model oluşturamazlar (Gümüş ve diğerleri 2011) ve onlar için çocuklarının varlığı ya da yokluğu önemli değildir (Bolattekin 2014).

Serbest tutum, anne veya babanın çocuğu genellikle yalnız bırakması ve görmezlikten gelerek dışlaması anlamına gelmektedir. Böyle bir ortam, duygusal istismara yol açmaktadır ve anne-baba-çocuk arasında iletişim kopukluğu gözlenmektedir. Bu tutumda anne-babaların, çocuklarına yardımcı olmaları için gereken enerji ve güce sahip olmadıkları, genelde çocuklarıyla yeterince ilgilenmedikleri ya da kendi yaşantılarının son derece stresle dolu olduğu görülür (Günalp 2007). Anne ve babalarının bakımına gereksinim duyan çocuklar, serbest tutum benimsemiş anne-babanın sevgi ve şefkatinden yoksun olarak büyüdükleri için, duygusal olarak yeterli olamaz ve saldırgan davranışlar sergileyebilirler (Umucu Alpoğuz 2014).

2.3.4. Aşırı Hoşgörülü Anne-Baba Tutumu

Çocuklarına karşı aşırı hoşgörülü bir tutum benimseyen anne-babalar çocuğunu daha az kontrol ederler ve çocuklarına karşı daha fazla kabul durumu içerisinde dirler. Ailenin odağında çocuk vardır, çocuğun seçimlerine, uyku, beslenme, oyun saatlerine karışılmaz (Haktanır 2002; Stein 2007; Bolattekin 2014). Aşırı hoşgörülü tutumu sergileyen anne ve babaların çocuklarının her türlü arzularını gerçekleştiren, onları şımartan, onlara gereğinden çok özgürlük tanıyan, kolaylıkla itaat eden, yumuşak başlı ve tutarsız davranan, kolaylıkla çocuklarını terk edebilen ve çocuklarını çok fazla ihmal eden anne-baba oldukları görülmektedir. Çocuklarıyla çok ilgiliymiş gibi görünen bu anne-babalar, çocuklarını kontrol etmede

başarısızdırlar. Çocuğun isteklerini hiçbir denetim ve sınırlama getirmeksizin kabul ederler, ancak çocuklardan herhangi bir talepleri yoktur. Aşırı hoşgörölü tutum süreklilik gösterdiğinde çocukların duygu, arzu ve dürtülerini kontrol etme yeteneğinin gelişimi olumsuz etkilenir, çocukta vurucu, kırııcı, agresif hareketlerinin yükselmesine neden olur (Güenalp 2007). Çocuğa en temel ahlak kuralları bile öğretilmez ve çocuğun toplum içerisinde sergilediği uygun olmayan davranışlar göz ardı edilir. Bu çocuklar sosyal uyum göstermekte iyi değildirler (Bolattekin 2014).

Aşırı hoşgörölü anne-babalar, çocuklarının kendilerini düzenlemesini, geliştirmesini ya da uygun şekilde davranışta bulunmasını beklemezler. Anne-baba evle ilgili sorumluluklar ve düzenli davranışlar konularında beklenti içerisine girmezler. Aşırı hoşgörölü tutum, çocuğu duygusal bakımdan zedeleyerek çocuğa zarar vermektedir (Senemoğlu 2002; Şahin Zeteroğlu 2014).

2.3.5. Koruyucu Anne-Baba Tutumu

Koruyucu tutumda çocuğun gereğinden fazla kontrolü ve özen gösterilmesi söz konusudur.(Şahin Zeteroğlu 2014). Çocukların kendi kendilerine yapabilecekleri çoğu şey anne ve babası tarafından yapılarak çocukların deneyimleriyle öğrenmesine engel olunur. Çocuklara birçok konuda haddinden çok karışılarak kendi kendilerine yetebilmelerine ve kendilerine güven duymayı kazanmalarına mani olunur. (Sezer 2010) Çocuklarını korumak adına onların her türlü davranışına sınırlamalar getiren bu anne-babalar çocuklarıyla ilgili her kararı kendileri vermek isterler. Daha çok anne ve çocuğu arasında görülen bu ilişkide annenin kendi duygusal boşluğunu kapatabilme adına çocuğa böylesine diktatörce davrandığı düşünülmektedir (Bolattekin 2014).

Birçok araştırma, koruyucu tutumun daha çok annede görüldüğünü göstermektedir. Güenalp (2007), aşırı korumacı tutuma sahip annelerin evliliklerinde bulamadıkları ruhsal doyumunu çocuklarında aradıklarını ifade etmektedir. Bu sağlıklı ve gerekli olmayan fedakârlığın geri dönüşü, daha sonraki yıllarda yine annenin çocuğundan fazla umut içerisine girmesiyle çocuğa dönmektedir. Koruyucu tutumda daha çok annelerde gözlenmesinin nedenleri arasında, annenin kendi duygusal boşluğunun yattığı bilinmektedir. Bu yaklaşım çocuğun kendini yönlendirebilen bir

birey olmasına engellerken sosyal gelişimini olumsuz etkilemekte ve bağımlı bir kişilik geliştirmesine sebep olmaktadır (Şahin Zeteroğlu 2014).

2.3.6. Tutarsız Anne-Baba Tutumu

Tutarsız tutumda anne-baba arasında yaşanan görüş farklılıkları veya değişken davranış biçimleri, çocuklarına karşı da tutarsız tutumlar sergiliyor olmalarının işareti olarak görülmektedir. Anne-babanın çocuğun yanında, çocuklarını ilgilendiren durumlarla ilgili birbirlerini eleştirmeleri, birinin kabul edilebilir olarak değerlendirdiği bir davranışı diğersinin kabul edilemez olarak değerlendirmesi gibi yaklaşımlar, sık karşılaşılan hatalardandır. Özellikle anne-babaların istediği bir şeyi çocuğuna yaptırmak için başlangıçta yumuşak ve güzel bir dil kullanması, ardından sesini yükseltmesi, çocuk hala istenen davranışı yapmıyorsa şiddete başvurması ve daha sonra da pişmanlığını ifade etmesi, tutarsız tutumu benimseyen ailelerde çok fazla rastlanan yaşantılardandır (Umucu Alpoğuz 2014).

Tutarsız tutumda, bir davranışın uygun olması ya da olmaması, davranışın kalitesinden çok, anne veya babanın ruhsal durumuna bağlıdır. Bu durumda ilk başta çocukta bazı iç çatışmalar, huzursuzluklar yaşanırken, sonradan dengesiz ve tutarsız bir oluşum ortaya çıkabilir. Tutarsız tutumla karşılaşan çocuklar, nasıl davranacaklarını bilemezler. Davranışlarından hangisinin uygun hangisinin uygun olmadığına karar veremezler. Bu durum çocuğun gelişimini olumsuz etkileyebilmektedir (Şahin Zeteroğlu 2014).

Tutarsız tutumda çocuk, yaptığı davranışın doğru mu yanlış mı olduğuna değil, bu davranışı ne zaman yaptığında ceza alacağına odaklanmaktadır. Anne-babanın sürekli değişim gösteren davranışları, çocukların farkında olmadan bu tarz davranışları benimsemesine neden olmaktadır. Tutarsız tutumla yetişen çocukların kendine güveni yoktur. Kararsız, içekapanık ya da asi davranışlar içerisinde olabilirler (Öğretir 1999; Günalp 2007).

2.4. Anne-Baba Tutumlarına Yönelik Yapılan Araştırmalar

Strage (1998) üniversite öğrencilerinde öz düzenleme gelişimi ve aile durumunu incelediği çalışmasında, bağlanma teorisine ve Baumrind'in anne-babalık stillerine dayanan kavramsal bir çerçeve öne sürmüştür. Üniversite öğrencilerinde akademik öz düzenleme ile ilişkili anne-babalık uygulamaları ve değerleri üzerine bir çalışmadan elde edilen ilk bulguların sunulduğu çalışmada 465 öğrenci örneklem alınmıştır. Çalışmada 4 kişisel profil ölçeği, 7 aile geçmişi ölçeği, 2 ders özellikleri ölçeği ve 2 çalışma alışkanlığı ölçeğinden oluşan 104 maddelik Öğrenci Tutumu ve Algıları ölçeği kullanılmıştır. Sonuç olarak, ailelerinin otoriter olduğu kadar duygusal yakınlığı da olduğunda temel güven ve olumlu benlik duygusu, okulda olumlu hedef yönelimi, geleceğe yönelik hazırlık konusundaki genel endişe ve üniversiteye olumlu bir uyum gösterdikleri öngörülmüştür. Anne-babaların otoriter ve rahatsızlık verici tutumları, geleceğe hazırlık aşamasında endişe verici görülebilmektedir. Aileleriyle birlikte yaşayan çocukların çalışma alışkanlıkları, öz düzenlemeli öğrenmeleri ve güven duygularının geliştiği görülmüştür.

Erkan (2002) 12 ergenle yaptığı çalışmada, sosyal kaygı seviyesi yüksek ve düşük ergenlerin anne-baba tutumlarını belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmada, öğrencilerin sosyal kaygılarının belirlenmesinde “Olumsuz Değerlendirilmekten Korkma Ölçeği (ODK)” ve “Sosyal Kaçınma ve Huzursuzluk Ölçeği (SKH)”, anne ve baba tutumlarının belirlenmesinde ise yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, sosyal kaygı düzeyi yüksek öğrencilerin ailelerinde daha fazla baskıcı ve koruyucu tutumlarla karşılaştıkları görülmüştür.

Alisinanoğlu (2003) algılanan anne tutumuyla çocukların denetim odakları arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında, alt ve üst sosyo ekonomik düzeyden 160 çocuğu örneklem almıştır. Verilerin toplanmasında “Çocuklar için Nowicki-Strickland Denetim Odağı Ölçeği” ve “Anne-Baba Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda çocukların kontrol merkezleri puan ortalamalarında, cinsiyet, anne öğrenim düzeyi ve koruyucu anne tutumunun önemli bir farklılığa neden olduğu saptanmıştır.

Özyürek ve Tezel Şahin (2005) okul öncesi 5-6 yaş grubunda çocuğu olan anne ve babaların çocuklarına yönelik tutumlarını incelemeyi amaçladıkları çalışmada, 381 anne ve babayı örneklem almışlardır. Verilerin “Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği-PARI” ile kullanıldığı araştırma sonucunda, annelerin babalara göre çocuklarına karşı daha demokratik tutum sergilediği, anne ve babaların çocuk yetiştirmeye yönelik tutumlarının öğrenim düzeyi ve meslekleri, çocuğun doğum sırası ve kardeş sayısı, aile yapısı değişkenlerinden etkilendiği saptanmıştır.

Erbil, Divan ve Önder (2006) anne-baba tutum ve davranışlarının ergenlerin benlik saygısına etkisini belirlemeyi amaçladıkları çalışmalarında, lise öğrenimine devam eden 690 öğrenciyi örneklem almışlardır. Veri toplamada “Cooper Smith Benlik Saygısı Ölçeği” kullanılan çalışma sonucunda; benlik saygısı puanlarının daha yüksek olduğu belirlenen ergenlerin ailelerinin kendilerine yeterince zaman ayırdığı, sorunlarını paylaştığı, ergeni karar alma süreçlerine dâhil ettiği, arkadaş tercihlerine karışmadığı, istekleri kabul edilmediğinde açıklamalar yapan, şahsi yaşamlarına saygı gösteren, cinsiyet ayrımı yapmayan, duygu ve düşüncelerine saygı duyan ve ifade etmeleri için uygun ortam yaratan yapıda oldukları belirlenmiştir. Bu ergenlerin aileleriyle her konuda konuşmaktan çekinmeyen ve fikrini açıkça ifade ettiği belirlenmiştir. Benlik saygısı puanları açısından, anne-babaların tutum ve davranışlarına göre gruplar arasında anlamlı fark olduğu bulunmuştur.

Balat (2007) araştırmasında, anne-babaların çocuk yetiştirme tutumlarının, çocuk ilkokula başladığında okul öncesi eğitimden ne kadar faydalandığına göre değişiklik gösterip göstermediğini incelediği çalışmasında, 183 çocuk ve ailesi ile çalışmıştır. Verilerin toplanmasında “Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği (PARI)” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, okul öncesi eğitimden faydalanma süreleriyle bu tutumlar arasında olumsuz yönde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiş, okul öncesi eğitimi almayan çocukların ailelerinin aşırı seviyede aşırı koruyucu ve sıkı disiplin tutumunu sergiledikleri bulunmuştur. Anne-babaların demokratik tutum sergilemelerinin çocukların okul öncesi eğitimden faydalanma seviyeleri ile arasında ilişki olmadığı bulunmuştur. Ailelerin demokratik tutum puanlarındaki artışın okul öncesi eğitimden yararlanma süresinin artışından kaynaklandığı bulunmuştur. Anne baba tutumlarının çocukların cinsiyetlerinden etkilenmediği bulunmuştur.

Güenalp (2007) çocukların özgüven duygularının gelişmesinde anne-baba tutumların etkisini incelediğini çalışmasında, 5-6 yaş grubunda 160 öğrenci velisi çalışma grubunu oluşturmuştur. Veri toplamada velilere ana-baba tutumları anketi uygulanmıştır. Okul öncesi öğretmenlerine öğrencilerin özgüven duygularının gelişim seviyesini saptamak için, gözlem listesi verilmiştir. Araştırma sonucunda, belirlenen tutumlar içerisinde demokratik anne-baba tutumunu benimseme seviyeleri daha yüksek bulunmuştur. Okul öncesi eğitim kurumlarına sürekliliği olan çocukların öz güven duygularının gelişimine demokratik tutumun anlamlı ve olumlu, diğer tutumların ise anlamlı ve olumsuz etkilerinin olduğu bulunmuştur.

Totan ve Yöndem (2007) ergenlerin zorbalık davranışları sergilemelerinde, anne-baba ve akran ilişkilerinin etkisini inceledikleri çalışmalarında 595 lise öğrencisi ile çalışmışlardır. Verilerin “Yeniden Düzenlenen Olweus Zorba-Kurban Anketi (Büyük Sınıflar Formu)”, “Anne-Baba-Ergen İlişkileri Ölçeği” ve “Akran İlişkileri Ölçeği” kullanılarak toplandığı çalışma sonucunda, ergenlerde sözel zorbalığın daha yaygın olduğu saptanmıştır. Ergenlerin zorba ve zorba/kurban statülerinde olma olasılıklarının anne-baba ile ilişkileri arttıkça azaldığı saptanmıştır. Ergenlerde zorba olma olasılığının artması ve kurban olma olasılığının azalmasının akran ilişkilerinin artışına bağlı olduğu bulunmuştur. Kız ergenlerin akran ilişkilerinde artış olduğunda erkeklere göre zorba olma olasılığını daha artırdığı belirlenmiştir.

Çeçen (2008) öğrencilerin yalnızlık ve algıladığı sosyal desteği, cinsiyet ve anne-baba tutum algısı değişkenlerine göre incelediği çalışmasında, 521 üniversite öğrencisini örneklem almıştır. Araştırma sonucunda yalnızlık ve sosyal destek seviyelerinin cinsiyetten etkilenmediği belirlenmiştir. Anne-baba tutum algısına göre ise, öğrencilerin yalnızlık ve algılanmış sosyal destek seviyelerinin etkilendiği bulunmuştur.

Keskin ve Çam (2008) ergenlerin bağlanma stillerine ruhsal durumlarının etkisine ve bağlanma stillerine anne-baba tutumlarının etkisini inceledikleri çalışmada, 384 ergeni örneklem almışlardır. Araştırmada veri toplamada, “Güçler ve Güçlükler Anketi”, “İlişki Ölçekleri Anketi”, “Aile Hayat ve Çocuk Yetiştirme

Tutumu Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, korkulu bağlanma ile baskı ve disiplin puanları arasında olumlu yönde, saplantılı bağlanma ile aşırı annelik ve demokratik tutum arasında olumsuz yönde bir ilişki bulunmuştur.

Palut (2008) anne-baba tutumları ile düşünme stilleri arasındaki ilişkiyi tespit etmeyi amaçlayan çalışmasında, 312 üniversite öğrencisini örneklem almıştır. Araştırma sonucunda, gençlerin yasamacı, eleştirel, yenilikçi ve hiyerarşist düşünme tarzlarına, çocuklarına yönelik ilgili ve psikolojik özerklik temin eden anne-baba tutumları ilişkili bulunmuştur. Ancak gençlerin yenilikçi, yasamacı ve eleştirel düşünme tarzlarına, çocuklarına katı ve kesin kurallar ile doğrudan denetim tutum ve davranışlarını gösteren anne-baba tutumlarının ise ile olumsuz ilişkilendiği belirlenmiştir. Belirtilen ilişkilerin anne-baba eğitim düzeyi ve çocukların cinsiyetleri bağlamında göz önüne alınarak incelenmiş ve tartışılmıştır.

Tezel Şahin ve Özyürek (2008) anne ve babaların 5–6 yaşındaki çocuklarına yönelik tutumlarını inceledikleri çalışmalarında, 762 anne-babayla çalışmışlardır. Araştırma sonucunda, babaların tutumlarına göre annelerin çocuklarına daha demokratik tutum sergilediği bulunmuştur. Baba tutumlarının yaş, öğrenim seviyesi ve ailede bulunan diğer bireylerin olmasından etkilendiği, anne tutumlarının ise anne yaşı ve mesleği ile çocuğun cinsiyeti ve doğum sırasından anlamlı ölçüde etkilenmediği bulunmuştur.

Baker, Fenning and Crnic (2010) çalışmalarında 8 yaşında çocuğa sahip farklı sosyal duygusal davranışları olan 88 anne ve 76 babanın aralarındaki ilişkilerini incelemeyi amaçlamıştır. Anne-babalar, sosyal duygusal davranışlarını, duygusal anne-baba tutumlarını ve çocuklarının sosyal işlevlerini değerlendiren anketler doldürmüşlerdir. Gözlemlenen anne-baba ve çocuk duygusal konuşmaları ve çocuğun sosyal problemlerini çözme görüşmesi de yapılmıştır. Araştırma sonucunda ailelerde duygusallık ve toplumsallaşma davranışlarında, cinsiyet farklılıkları ve sosyal duygusal davranışlarındaki uyum genel olarak aynı çıkmıştır. Babaların çocukların duygularına tepkileri ve duygusal tutumları ile çocukların sosyal yeterliliklerinin ilişkilendirildiği bir modeli desteklediği görülmüştür.

Dursun (2010) anne-baba tutumlarının okul öncesi dönemdeki çocukların davranış problemlerine etkisini araştırdığı çalışmasında, okul öncesi eğitim kurumlarına giden, 233 çocuk ve anne babasıyla çalışmıştır. Araştırma sonucunda, aşırı koruyucu ve sıkı disiplinli tutumlarının yüksek olduğu genç anne ve babaların, eğitim seviyeleri arttıkça aşırı kontrol, sıkı disiplin tutumlarının ve aile içi geçimsizliğin azaldığı saptanmıştır. Çalışmayan anne-babaların çalışanlara göre daha koruyucu ve disiplinli olduğu bulunmuştur. Aile içi geçimsizliğin fazla olduğu ve daha olumsuz tutuma sahip oldukları görülen ailelerin sosyo-ekonomik düzeylerinin düşük olduğu görülmüştür. Demokratik tutum, sıkı disiplinin ve koruyuculuğun, babalarda annelere göre daha fazla olduğu ortaya çıkmış, çocuklardaki kaygı seviyesinin anne-babaların yaşı yükseldikçe arttığı bulunmuştur. Anne-baba tutumlarının okul öncesi dönemdeki çocukların davranış problemlerine etkisinin düşük seviyede olduğu bulunmuştur.

Hamarta, Baltacı, Üre ve Demirbaş (2010) öğrencilerin problem çözme yaklaşımları ile utangaçlık arasındaki ilişkiyi, algılanan anne-baba tutumlarının utangaçlıklarını etkileyip etkilemediğini araştırmışlardır. Çalışmada, 652 lise öğrencisi örneklem alınmıştır. Araştırma sonucunda, anne-baba tutumlarının lise öğrencilerinin utangaçlıklarına etkisi olduğu, otoriter tutum sergileyen anne-babaların çocuklarında, demokratik tutum sergileyen anne-babanın çocuklarına göre utangaçlık puanlarının daha fazla olduğu bulunmuştur.

Satılmış (2010) mükemmeliyetçilik ve anne-baba tutumları arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında, 400 lise öğrencisini örneklem olarak almıştır. Araştırma sonucunda, cinsiyet değişkeni açısından algılanan anne-baba tutumlarında anlamlı düzeyde farklılaşma gözlenmiştir. Kız öğrencilerin, erkeklere göre anne-babalarını daha demokratik olarak algıladıkları, erkek öğrencilerin kızlara göre anne-babalarını daha koruyucu ve otoriter olarak algıladıkları belirlenmiştir. Babaları üniversite mezunu olan öğrencilerin demokratik anne-baba tutum algılarının, babaları ilkökul mezunu olanlardan anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir. Mükemmeliyetçilik ile anne-baba tutumları arasında da anlamlı ilişkiler saptanmıştır.

Sezer ve Oğuz (2010) anne-baba tutumları ve bazı demografik değişkenlerin üniversite öğrencilerinin kendilerini değerlendirmelerine etkisini inceledikleri

çalışmalarında, 726 üniversite öğrencisiyle çalışmışlardır. Araştırma sonucunda; öğrencilerin kendilik değerine, cinsiyet, yaşanılan yer, sınıf seviyesi, düşük seviyede demokratik tutum, yüksek seviyede koruyucu/istekçi tutum ile orta ve yüksek seviyede otoriter anne-baba tutumunun etkisi olduğu bulunmuştur.

Sezer (2010) anne-baba tutumları ve bazı demografik değişkenlerin ergenlerin kendilik algısını yordamadaki etkisini araştırdığı çalışmasında, 549 lise öğrencisini örneklem almışlardır. Araştırma sonucunda; ergenlerin kendilik değerine, cinsiyet, düşük seviyede demokratik, orta ve yüksek seviyede otoriter anne-baba tutumları ile arkadaş ve çevresindeki kişilerle iletişimin etkisi olduğunu bulmuşlardır. Çocuklarının gelişim gereksinimlerine dair duyarlılığı yükselten eğitim çalışmalarının anne-babalara yaygınlaştırılmasının gerekliliği belirlemiştir.

Aktaş (2011) algılanan anne-baba tutumlarının 9. sınıf öğrencilerindeki benlik saygısına etkisini araştırdığı çalışmada, 464 öğrenciyle çalışmıştır. Araştırma sonucunda, demokratik olarak algılanan tutumların kızlarda erkeklere göre daha fazla olması, otoriter olarak algılanan anne baba tutumları ise, erkeklerde kızlara göre daha fazla algılandığı bulunmuştur. Hobileri olan lise öğrencileri olmayanlara göre anne-baba tutumlarını daha demokratik algılamışlardır. Lise öğrencilerinin benlik saygılarındaki artış, algılanan demokratik anne-baba tutum puanlarıyla doğru orantılı olup, benlik saygılarının azaldığı durumlarda ise algılanan koruyucu ve otoriter puanlarının arttığı bulunmuştur.

Gülay ve Önder (2011) 5-6 yaşındaki çocukların sosyal-duygusal uyum seviyelerine anne tutumlarının etkisinin incelendiği çalışmada, anasınıflarına devam eden 143 çocuk ve anneleriyle çalışmışlardır. Araştırma sonucunda, çocukların sosyal-duygusal uyum seviyelerine annelerin tutumlarının etkisi olduğu görülmüş, düşük sosyal duygusal uyum gösteren çocukların annelerinin yetkeci olduğu bulunmuş, otoriter ve izin verici annelerin çocuklarının sosyal-duygusal uyum seviyelerinin otoriter ve izin verici olmayanlara göre daha düşük seviyede bulunmuştur.

Gümüş, Kurt, Güney Ermurat ve Feyetörbay (2011) anne-baba tutumu ve okul başarısına etkisini inceledikleri çalışmada 150 lise öğrencisini örneklem almışlardır.

Araştırmada veri toplamada, 49 soruluk bir anket uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, öğrencilerin büyük çoğunluğu ailenin eğitimde etkili olduğunu söylenmişlerdir. Okul başarisında aile dayanışmasının öğretme ve öğrenme sürecinde en temel etken olduğu vurgulanmıştır.

Erdoğan ve Uçukoğlu (2011) algılanan anne-baba tutumlarının ilköğretim ğrencilerinin atılganlık ve olumsuz değerlendirilmekten korkmalarını ne düzeyde etkilediğinin araştırıldığı çalışmada, 215 öğrenciyle çalışmışlardır. Verilerin toplanmasında Atılganlık Envanteri ve Olumsuz Değerlendirilmekten Korkma leği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; atılganlık puanlarına okul çeşidinin özellikle özel okula giden öğrencilerin lehine etki ettiği ve bu durumun, anne-baba tutum alt leklerinin türlü değişkenlerde gruplar arası farklılıklara neden olduğu bulunmuştur.

Durmuşoğlu Saltalı ve Arslan (2012) ocukların sosyal yetkinlik ve içedönüklük davranışlarında anne-baba tutumlarının etkisini inceledikleri çalışmada, 309 çocuğun anne ve öğretmenleriyle çalışmışlardır. Araştırmada veri toplamada, Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme leği, anne-babaların tutumlarının belirlenmesinde Ebeveyn Tutum leği (ET) kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, çocukların sosyal davranışlarına anne-baba davranışının etkisine bulgular elde edilmiş, ailenin çocuklarla ilgili yapılan çalışmalarda başarının sağlanabilmesi için ailenin dahil edilmesinin zaruri olduğu vurgulanmıştır.

Ogelman ve Topaloğlu (2012) anne-babaların, anne-baba öz yeterliği algısının, 4-5 yaş çocuklarının sosyal yetkinlik, saldırganlık ve kaygı düzeylerine etkisini araştırdıkları çalışmalarında, 227 ocuk ve anne-babasını örneklem almışlardır. Araştırma sonucunda, çocukların sosyal yetkinliklerinin cinsiyet, anne-baba mesleği ve anne-baba eğitim durumu gibi değişkenlerden; saldırganlık puanlarının ise, anne öğrenim durumu değişkeninden etkilendiği belirlenmiştir. ocuklarının cinsiyeti ve anne–babanın öğrenim durumunun, anne-babaların anne-babalık öz yeterliği algılarını etkilemediği mesleğin ise annelerin öz yeterlik algısını etkilediği bulunmuştur. Annelerin anne-babalık ödevinden edindikleri doyumun, çocukların sosyal yetkinliklerini yordadığı grlmştr.

Çapulcuoğlu ve Gündüz (2013) lise öğrencilerinin tükenmişlik seviyelerine, stresle başa çıkma, sınav kaygısı, akademik yetkinlik ve anne-baba tutumları gibi değişkenlerinden Maslach Tükenmişlik örneği çerçevesinde, etkilenip etkilenmediğini inceledikleri çalışmada, 1385 lise öğrencisiyle çalışmışlardır. Araştırma sonucunda, değişkenlerden, akademik yetkinliğin tükenmenin %14'ünü, duyarsızlaşmanın %10'unu ve yetkinliğin %20'sini etkilediğini bulmuşlardır. Diğer değişkenlere bakıldığında, tükenme alt boyutunda pozitif stresle başa çıkma ve sınav kaygısının; duyarsızlaşma alt boyutunda, negatif stresle başa çıkma ve sınav kaygısının; yetkinlik alt boyutunda ise, sosyal destek arama yaklaşımı ve demokratik ana-baba tutumlarının etkisi olduğunu bulmuşlardır.

Derman ve Başal (2013) 5-6 yaşındaki çocuklarda görülebilecek davranış problemlerini, anne-baba tutumları ve problem davranışların aralarındaki ilişkiyi araştırdıkları çalışmalarında, 1112 çocukla çalışmışlardır. Araştırma sonucunda, davranış problemi gösteren çocukların yarısından çoğunun erkek çocukları olduğu bulunmuştur. Çocuklarda görülen davranış problemlerinin sıklığına bakıldığında, ilkinde içe kapanıklık, ikincisinde aşırı hareketlilik ve hiperaktivite bozukluğu, üçüncü sırada ise iştahsızlık davranışının olduğu bulunmuştur. Orta seviyede ev kadınlığını reddedici tutuma, içe kapanık, hiperaktif, kıskançlık özelliklerini gösteren çocukların, düşük seviyede ev kadınlığını reddedici tutumu benimseyen ailelerinin çocuklarının ise iştahsız, aşırı inatçı, vurma davranışı sergileyen ve tırnak yeme davranışı gösterdiği bulunmuştur. Aşırı koruyucu anne-baba tutumunu sergileyen anne babaların çocuklarında içe kapanıklık, aşırı inatçılık, hayvan korkusu ile demokratik tutum sergileyenlerin çocuklarında içe kapanıklık, parmak emme ve fobiler; ev kadınlığını reddedici tutum sergileyenlerde hayvan korkusu ile sıkı disiplinli tutumda hayvan korkusu, tükürme ve yalan davranışları görülmüştür.

Sezer, Kolaç ve Erol (2013) anne-baba tutumlarının ve bazı değişkenlerin ilköğretim öğrencilerinin saldırganlık seviyelerine etkisini inceledikleri çalışmalarında, 409 öğrenciyle çalışmışlardır. Araştırma sonucunda, anne-baba kavga etme sıklığı ve anne baba tutumları gibi değişkenlerin ilköğretim yaşındaki öğrencilerin saldırganlık düzeylerini etkilediği görülmüştür.

Bolattekin (2014) anne-babanın bağlanma stili ile anne-baba tutumları ve 4-6 yaş grubu çocuklarında gözlemlenen davranış problemleri arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmada, 4-6 yaş grubu çocuğa sahip 200 anne veya babayı örneklem almıştır. Araştırma sonucunda; erkek çocukların kızlara göre daha çok davranış problemi gösterdiği, sosyal davranışlarda kızların erkeklerden daha başarılı olduğu görülmüştür. Davranış problemlerine, duygusal problemlere, dikkat eksikliği ve hiperaktiviteye, akran sorunlarına ve total zorluklara güvenli bağlanan anne-babaların çocuklarında rastlanmamıştır. Korkulu bağlanan anne-babaların çocuklarında akran sorunlarına rastlanmıştır. Davranış problemleri, duygusal problemler, akran problemleri, sosyal davranış problemleri ve total zorluklar saplantılı bağlanan anne-babaların çocuklarında görülmüştür. Akran problemleri ve total zorluklar kayıtsız bağlanan anne-babaların çocuklarında görülmüştür.

Gönen (2014) üniversite öğrencilerinin bilişsel çarpıtmaları ve kişilik yapıları ile algılanan anne-baba tutumları arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmada, 405 öğrenciyi örneklem almıştır. Araştırmada veri toplamada “Anne Baba Tutum Ölçeği” (ABTÖ), “Akılcı Olmayan İnanç Ölçeği Kısaltılmış Formu” (AOGÖ-K) ve “Kişilik İnanç Ölçeği” (KİGO) kullanılmıştır. Sonuç olarak; algılanan anne-baba tutumu ile kişilik yapıları arasında manidar bulunmuştur. Çocuk demokratik tutumla yetiştirildiğinde çekingen, bağımlı, pasif saldırgan, anti sosyal, narsistik, histriyonik ve paranoid kişilik yapılarına rastlanma oranının azalmış olduğu görülmüştür. Çekingen, bağımlı, pasif agresif, obsesif kompulsif, antisosyal, narsistik, histriyonik, Gizoid ve paranoid kişilik yapılarına rastlanma oranının çocukların otoriter tutumla yetiştirildiğinde arttığı bulunmuştur. Çekingen, bağımlı, pasif agresif, obsesif kompulsif, anti sosyal, narsistik, histriyonik, gizoid ve paranoid kişilik yapılarına rastlanma oranının çocukların koruyucu/istekçi tutum ile yetiştirildiğinde arttığı görülmüştür.

Kutlu (2014) çocuklarda ruhsal nedenlerinin anlaşılması amaçlanan sıklıkla tekrarlanan uyumsuz, otorite figürlerine karşı gelen, yetişkinlere ve akranlarına karşı sergilenen sözel ve fiziksel saldırgan davranışların incelendiği çalışmada, 5 yaşında olup ödipal dönemin getirdiği olağan düzeydeki dürtüselliğin/saldırganlık eğilimlerinin şiddeti ve yoğunluğu açısından dışında kalan çocuklarla çalışmıştır. Veri toplamada, Ön görüşme formu ve yarı yapılandırılmış aile görüşmeleri ile çocuk

çizimleri (Bir İnsan Çiz, Ağaç Çiz, Bir Aile Çiz) kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, dürtülerin kontrolü, çocuksu yetersizliği, otoritenin engellerini ve ebeveynin gücünü kabul etme gibi ödipal döneme ait faktörlerin çocuğun gelişimi üzerinde anne-baba tutumlarına bağlı olarak yapılandırıcı bir şekilde ilerleyemediği bulunmuştur.

Mutallimova (2014) liselerde eğitim gören öğrencilerin ailelerinin anne-baba tutumunun öğrencilerin depresyon düzeyine etkisini incelediği çalışmada, 400 lise öğrencisiyle çalışmıştır. Araştırma sonucunda, öğrenciler depresyonda olarak belirlenmiştir. Anne-baba tutumu ile depresyon arasında ilişki saptanmıştır.

Şahin Zeteroğlu (2014) okul öncesi çocukların, anne-baba tutumları ile çoklu zekâ alanları ve grup içi etkinlik seviyelerinin incelediği çalışmada, 300 çocuk ve 300 anne olmak üzere 600 kişiyi örneklem almıştır. Araştırma sonucunda, çocukların çoklu zekâ alanlarını ve grup içi etkinlik seviyelerinin anne tutumlarından etkilenmediği, ancak annelerin çocuklarına olan tutumlarını sosyoekonomik seviyelerinin her iki cinsiyeti etkilediği görülmüştür. Her iki cinsiyetteki çocukların zekâ alanı puanlarını ve grup içi etkinlik düzeylerini bu durumun etkilediği belirlenmiştir.

Umucu Alpoğuz (2014) ilköğretim öğrencilerinin, okumaya yönelik tutumlarına ve Türkçe dersi başarılarında algıladıkları anne-baba tutumlarının etkisinin araştırmıştır. Çalışmada, 569 öğrenci örneklem alınmıştır. Araştırma sonucunda; algılanan baba tutumları üzerinde cinsiyet, sınıf düzeyi, aile gelir durumu ve öğrenim durumu değişkenlerinin etkili olduğu belirlenmiştir.

Biçkur'un (2015) 16-19 yaş arası ergenlerin anne-baba tutumları açısından sınav kaygılarının benlik saygısına bağlı nasıl farklılaştığını saptamak amacıyla gerçekleştirdiği çalışmasında 150 ergen örneklem alınmıştır. Veri toplamak amacıyla Ebeveyn Tutumu Ölçeği, Sınav Kaygısı Ölçeği ve Benlik Saygısı Ölçeği kullanılmıştır. Çalışmaya katılan öğrencilerin çoğunun algıladıkları anne-baba tutumunun demokratik tutum olduğu saptanmıştır. Ebeveyn tutumu, sınav kaygısı ve benlik saygısı alt boyutlarının anne eğitim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüş, okuryazar olmayan annelerin daha otoriter oldukları ve

eğitim seviyesi arttikça bu potansiyelin azaldığı görölmüştür. Daha yüksek ekonomik düzeyde, daha yüksek benlik saygısı oluşturduğu; babanın eğitim düzeyinin sadece “İnsanlara Güvenme” boyutunda anlamlı farklılaşma yarattığı, eğitim düzeyi arttikça artan bir ortalama olduğu saptanmıştır. Anne-baba tutumu alt boyutlarında demokratik tutum arttikça iş ve eğitim açısından olumlu düşüncelerde de artış olduğu görölmüştür.

Özyürek ve Özkan (2015) ergenlerin algıladıkları anne-baba tutumları ile ortaöğretime devam eden ergenlerin okula yönelik öfke düzeyleri arasındaki ilişkiyi araştırdıkları çalışmada, 613 ergenle çalışmışlardır. Araştırma sonucunda, okula ilişkin düşmanca olumsuz tutum ve inançların kız ergenlerde erkeklere göre daha fazla olduğu, okula ilişkin düşmanca olumsuz tutum ve inançlarının ergenlerin sınıf seviyesi arttikça daha da arttığı bulunmuştur. Anne-babasını demokratik ve izin verici/müşamahakâr gören ergenlerin, anne-babasını izin verici/ihmkâr ve otoriter gören ergenlere göre öfkelerini sosyal olarak daha anlaşılır davranışlar şeklinde ifade ettikleri saptanmıştır.

Özyürek ve Tezel Şahin (2015) okul öncesi eğitim kurumuna giden altı yaş çocuklarının ahlâki ve sosyal kural anlayışlarına anne-çocuk ilişkileri ve baba tutumlarının etkisini inceledikleri çalışmalarında, 122 çocuk ve anne-babalarıyla çalışmışlardır. Araştırma sonucunda, sıcaklık ve sevgi, ilgisizlik alt boyut puanları ile çocukların ahlâki kural anlayışları arasında annelerin, Demokratik/Otoriter Çocuk Bakımı Tutumları ve Uyma Davranışları alt boyut puanı ile çocukların sosyal ceza puanı arasında ise babaların ilişkisi bulunduğu saptanmıştır.

Sarı ve Özkan (2016) anne-baba tutumları açısından ergenlerin öznel iyi oluşlarının farklılaşp farklılaşmadığını inceledikleri çalışmalarında, ortaöğretime giden 659 öğrenciyle çalışmışlardır. Araştırma sonucunda, ergenlerin algıladıkları anne-baba tutumları ile ergenlerin öznel iyi oluş seviyeleri arasında anlamlı ilişki olduğu bulunmuştur. Ergenlerin öznel iyi oluş durumlarını anne-babasını demokratik ve hoşgörülü olarak algılayanlardan ve anne-babasını ihmalkâr ve otoriter olarak algılayan ergenlerden daha fazla saptanmıştır.

Türkiye’de gerçekleştirilen anne-baba tutumlarına ilişkin çalışmalar incelendiğinde, anne-baba tutumlarının bağımsız değişkeni üzerine bir sonuç değişkenin etkisinin incelendiği tespit edilmiştir. Benlik saygısı, saldırganlık, akademik başarı, kaygı, kendini kabul, genel psikolojik uyum ve bağlanma stillerinin en çok kullanılan sonuç (bağımlı) değişkeninin olduğu görülmüştür. Çocuk ve ergenler üzerindeki etkilerinin tutarlı olarak olumsuz olarak görüldüğü anne-baba tutum ve davranışlarının baskı, disiplin ve aşırı koruyuculuk olduğu, tutarlı olarak olumlu bulunan tutumlar ise demokratik ve kabul edici tutumdur. Göreceli olarak erken ve orta çocukluk döneminde yürütülen çalışmaların daha az olduğu tespit edilmiştir (Akt. Sümer, Gündoğdu Aktürk ve Helvacı 2010).

Alan yazındaki çalışmalar incelendiğinde, öz düzenleme becerileri ve anne-baba tutumları konularının farklı şekillerde ve farklı yaş gruplarında ele alındığı görülmektedir. Öz düzenleme ve anne-baba tutumları arasındaki ilişkiyi inceleyen sınırlı sayıda çalışmaya rastlanmıştır. Üredi ve Erden (2009) öğrencilerin öz-düzenleme stratejileri ve motivasyonel inançlarını yordamada algılanan anne-baba tutumlarının etkisini inceledikleri çalışmalarında, 350 öğrenciyle çalışmışlardır. Araştırma sonucunda, sınav kaygısı haricindeki motivasyonel inançların ve öz-düzenleme stratejilerinin anlamlı bir yordayıcısı olduğu belirlenen algılanan anne-baba tutumlarının tüm boyutlarının, en büyük payın kabul/ilgi boyutuna ait olduğunu ortaya konmuştur. Sınav kaygısında ise anne-baba tutumlarının sadece psikolojik özerklik boyutunun anlamlı bir yordayıcısı olduğu bulunmuştur.

Anne ve baba tutumlarının çocuklar üzerindeki etkisi kaçınılmazdır. Diğer birçok gelişim alanlarında olduğu gibi, çocukların öz düzenleme becerileri gelişiminde de anne-baba tutumlarının etkisinin olup olmadığını ve hangi düzeyde olduğunu belirlemek önemli görünmektedir. Özellikle okul öncesi yılların gelişimsel açıdan kritik yıllar olduğu düşünüldüğünde, okul öncesi yaş grubundaki çocukların öz düzenleme becerilerine anne-baba tutumlarının etkisinin belirlenmesi ve elde edilecek sonuçlar ışığında geliştirilecek önerilerin alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. GEREÇ ve YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve analizi, araştırmanın etik yönü hakkındaki bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Tipi

Araştırma nicel olarak tasarlanmış, ilişkisel tarama modelinde yapılandırılmıştır. Desende bağımlı değişken okul öncesi dönem çocukların “öz düzenleme becerisi”, çocukların öz düzenleme becerisi üzerine etkisi incelenen bağımsız değişken ise anne baba-tutumlarıdır.

3.2. Araştırmanın Yeri ve Tarihi

Araştırma Bartın ili merkezinde 2015-2016 yılları arasında yapılmıştır.

3.3. Araştırmanın Evren ve Örnekleme

Araştırmanın evrenini 2015-2016 eğitim öğretim yılında Bartın İli merkezindeki Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi anasınıflarına devam eden 721 çocuk oluşturmuştur.

Çalışmanın örnekleme %5 duyarlılıkla, %95 güven aralığında 251 çocuk olarak belirlenmiştir. Fakat çalışmanın amaç ve alt amaçları doğrultusunda, kendilerine gönderilen Ebeveyn Tutum Ölçeğini doldurarak geri gönderen aile sayısı 155 olduğu için bu ailelerin çocuklarının Öz Düzenleme Ölçeği bulguları dikkate alınmıştır. Böylece çalışmanın örneklemini 79 kız ve 76 erkek olmak üzere, okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 155 çocuk ve bu çocukların anne veya babaları oluşturmuştur. Anne-babaların yaşları 34-48 arasında değişmekte olup yaş ortalaması 34,28'dir.

Ebeveynlerin bazı kişisel bilgileri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 3.1. Ebeveynlerin Bazı Demografik Bilgilerinin Dağılımı

		n	%
Anne-Baba Olma Durumu	Anne	119	76,77
	Baba	36	23,23
	Toplam	155	100,0
Öğrenim Durumu	İlkokul	20	12,90
	Ortaokul	14	9,03
	Lise	58	37,42
	Önlisans	15	9,68
	Lisans	48	30,97
	Toplam	155	100,0
Meslek	Çalışmıyor	62	40,00
	Serbest	19	12,26
	İşçi	5	3,23
	Memur	69	44,52
	Toplam	155	100,0

Tablo 3.1’de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan ebeveynlerden %76,77’si anne ve %23,23’ü babadır. Ebeveynlerin %12,9’u ilkokul, %9,03’ü ortaokul, %37,42’si lise, %9,68’i ön lisans ve %30,97’si lisans mezunudur. Meslek grupları bakımından %44,52 oranı ile çoğunluğu memurlar oluşturmaktadır. Çalışmaya %12,26 oranında serbest meslek grubunda çalışan, %3,23 oranı ile işçi olarak çalışanlar katılmıştır. Çalışmayanlarda ise bu oran %40’tır.

3.4. Veri Toplam Araçları

Araştırma verilerinin toplanmasında, “Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği”, “Aile Tutum Envanteri” kullanılmıştır.

3.4.1. Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği

Smith-Donald ve arkadaşları (2007) tarafından geliştirilen Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği Türkiye uyarlaması Fındık Tanrıbuyurdu ve Güler Yıldız (2014) tarafından yapılmıştır. Ölçek, çocuğun yerine getirmesi beklenen görevlerin açıklandığı bir uygulayıcı rehberi ve uygulayıcı değerlendirme formu olmak üzere iki

temel bölümden oluşmaktadır. Performansa dayalı değerlendirme yapılmaktadır. Bireysel olarak uygulanan ölçek yaklaşık 15-20 dakika sürmektedir.

Ölçeğin ilk bölümünde yer alan 10 farklı göre ile çocukların öz düzenleme performansları değerlendirilmektedir. Çocukların hazzı erteleme düzeylerinin belirlenmesi için Oyuncak Paketleme, Şekerleme Saklama ve Dil Üzerinde Şekerleme Tutma görevleri; yönergeleri takip edebilme süreçlerine işaret eden yürütücü kontrolü ölçmek için Denge Tahtası, Kule Yapma ve Kalem Tıklatma görevleri; sosyal uyum becerilerini değerlendirmek için Kule Toplama, Oyuncak Ayırma ve Oyunağı Geri Verme görevleri kullanılmaktadır. Uygulayıcı Değerlendirme Formu, uygulayıcıya çocuğun duygu, dikkat düzeyi ve davranışlarını uygulayıcı-çocuk etkileşimine dayanarak değerlendirme fırsatı sunmaktadır.

Ölçeğin Dikkat/Dürtü Kontrolü (10 madde) ve Olumlu Duygu (7 madde) olmak üzere iki alt boyutu bulunmaktadır. Ölçeğin Dikkat/Dürtü Kontrolü alt boyutunda çocukların alabilecekleri en yüksek puan 30, Olumlu Duygu alt boyutunda alabilecekleri en yüksek puan 18, ölçeğin tamamı değerlendirildiğinde ise en yüksek puan 48'dir.

Ölçeğin Türkiye'de yapılan geçerlik güvenirlik çalışmasında, özgün haliyle uyumlu olarak Dikkat/Dürtü Kontrolü ve Olumlu Duygu olmak üzere iki faktörden oluştuğı saptanmıştır. Güvenirliğe yönelik hesaplanan Cronbach alfa katsayısının (α) .83 olduğu saptanmıştır. Ölçeğin alt boyutlarına dair Cronbach alfa güvenirlik katsayılarının (α) ise Dikkat/Dürtü Kontrolü için .88 ve Olumlu Duygu alt boyutu için .80 olarak saptanmıştır. Yapılan analizler sonunda anlamlı düzeyde korelasyon bulunmuştur. Korelasyon katsayısı .86 olarak belirlenmiştir. Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeğı, çocukların dikkat, duygu ve dürtülerini ölçmek için güvenilir bulunmuştur (Fındık Tanrıbuyurdu 2014).

3.4.2. Aile Tutum Envanteri

Aile Tutum Envanteri Öner ve Torun (1990) tarafından anne ve babaların çocuk bakımı tutumlarını belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek alt boyutları şöyledir:

1. Demokratik/Otoriter Çocuk Yetiştirme Yöntemleri (DEMO) (8 madde)
2. Çocuklarla Özdeşleşme (ÖZDEŞ) (15 madde)

3. Uyma Davranışı (UYMA) (7 madde)
4. Sosyal Hareketlilik (SOSHAR) (15 madde).

Ölçeğin bölümleri kuvvetle reddetmeden kabul etmeye doğru düzenlenmiş 4'lü likert tipindedir. Katılımcılardan verilen ifadelere “katılmıyorum-1 puan”, “biraz katılıyorum-2 puan”, “oldukça katılıyorum-3 puan”, “tamamen katılıyorum-4 puan” şeklindeki dört seçenekten birini işaretlemeleri istenmektedir. Yüksek puan bireyin alt testlerin belirlediği tutumları benimsediğini göstermektedir.

On iki farklı ölçekten alt boyut kuramsal tanımlarına uyan maddeler, doğrudan ya da uyarlanarak alınmış ve birçok madde araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. Torun (1989), Aile Tutum Envanteri güvenilirlik ve geçerlik çalışması yaparak 75 anneye uygulamıştır. Bunun sonucunda, alfa katsayısı .81 ve ortanca madde bırakma korelasyon katsayısı .34 olan 30 maddelik kısa anne formundan elde etmiştir (Torun 1989). Sonrasında Öner (1992), geçerlik ve güvenilirliği düşük maddeleri yeniden elden geçirerek 90 maddelik bir form elde etmiş, farklı bir anne grubuna uygulandıktan sonra 45 maddelik son form elde edilmiştir (Öner 1996).

Aile Tutum Envanteri alt boyutlarından Demokratik/Otoriter Çocuk Yetiştirme Yöntemleri (DEMO-8 madde), anne-babaların çocuklarına karşı otoriter veya demokratik tutumlarını yansıtmaktadır. Çocukla Özdeşleşme (ÖZDEŞ-15 madde) alt boyutu, ebeveynlerin bir yetişkin olarak çocuklarına karşı tahammül etme motivasyonlarının temelini yansıtmaktadır. Uyma Davranışı (UYMA-7 madde), aile düzeni ve yapısının geleneksel ahlak ve temel terbiyeye uygun sosyal normlarını yansıtmaktadır. Sosyal Hareketlilik (SOSHAR-15 madde) ise ebeveynlerin toplumdaki hızlı sosyal değişiklik ve modernleşme sürecine uyumunu yansıtmaktadır (Torun 1989). Envanter puanlarının yüksek olması, daha demokratik, çocuğuyla daha iyi özdeşim kuran, sosyal normlara daha fazla uyan ve uyumlu bir sosyal hareketlilik özelliğine sahip anne-baba tutumu olarak yorumlanmaktadır (Torun 1989; Özdemir 1991; Tezel Şahin ve Özyürek 2008).

3.5. Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması aşamasında, etik izin ve gerekli resmi izinlerin alınmasının ardından okullara gidilerek öğretmen ve öğrencilerle tanışılmış, kendileri ile bir çalışma yapılacağı anlatılmıştır. Öğretmenlerden ailelere, Aile Tutum Envanterini göndermeleri ve geri toplamaları istenmiştir. Formu geri gönderen ailelerin çocuklarına Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği bireysel olarak uygulanmıştır.

Araştırmada veri toplama sürecinin başlamasından önce ölçeğin yurtdışındaki ve yurt içindeki uygulamalarında çekilen görüntüler izlenmiştir. Araştırmacı olarak, ölçek uygulayıcısı eğitimi alınmıştır. Uygulama için çocukların gittikleri kurumda rica edilen sessiz ve diğer çocukların bulunduğu ortamlardan farklı bir mekân kullanılmıştır. Uygulamanın yapıldığı mekân, araştırmacı tarafından uygulamadan önce ölçeğin yönergelerine uygun hale getirilmiştir. Ölçekte kullanılacak olan materyal listesine göre edinilmiş materyaller, uygulama esnasında uygulayıcının rahat ulaşacağı ancak çocuğun görmeyeceği şekilde konuşlandırılmıştır.

Hazırlıklar tamamlandıktan sonra çalışmanın örneklemini oluşturan çocuklar sırayla uygulama yapılacak mekâna getirilmiştir. Çocuğun ölçekte yer alan ödevde yerine getirmesi için, araştırmacı tarafından gerekli yönerge verilmiştir. Uygulama esnasında çocuğun performansı, ölçeğin kodlama sayfasında bahsedilen görev için ayrılan kısma kaydedilmiştir. Değerlendirme, ortalama olarak çocuk başına 20 dakika sürmüştür. Uygulama boyunca araştırmacı çocuğa herhangi bir cesaretlendirmede bulunmamış, çocukla sohbet başlatmamış, ancak çocuk sohbete başlarsa karşılık vermiştir. Araştırmacı, çocukla kibar ve sıcak bir ses tonu ile iletişim kurmuştur.

Uygulama bittikten ve çocuk değerlendirmeden ayrıldıktan sonra araştırmacı, kodlama sayfasına işaretlenen verilere dayanarak genel olarak uygulama boyunca çocuğun dikkat, duygu ve davranış düzenleme süreçlerine yönelik performansını Uygulayıcı Değerlendirme Formu ile değerlendirmiştir.

3.6. Verilerin Değerlendirilmesinde Kullanılan Yöntemler

Bu çalışmada elde edilen veriler, bilgisayar ortamında SPSS 20 paket programı aracılığı ile analiz edilmiştir. Puan türlerinin normallik testleri sonucunda normal dağılım göstermedikleri için iki gruplu karşılaştırmalarda Mann-Whitney u testi, üç ve daha fazla gruplu karşılaştırmalarda ise Bonferroni düzeltmeli Kruskall-Wallis H testi kullanılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkiye Spearman's sıra sayıları korelasyonu kullanılmıştır.

3.7. Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın etik açıdan uygunluk yazısı Karabük Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan alınmıştır. Çalışmanın 2015-2016 eğitim ğretim yılında Bartın ili şehir merkezindeki Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi anasınıflarına devam eden okul öncesi dönem çocukları yapılabilmesi için Bartın İli Valilik "Olur" yazısı alınmıştır.

3.8. Araştırmanın Sınırlılıkları ve Karşılaşılan Durumlar

Bu alışma Bartın İli genelinde okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukları kapsamıştır. Araştırmada elde edilen bulgular, 2015-2016 ğretim yılında okul öncesi eğitim kurumuna devam eden ocuktardan edinilen bilgiler ve kullanılan veri toplama araçlarının ölçtüğü özelliklerle sınırlıdır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde, bazı demografik değişkenlere göre çocukların öz düzenleme becerileri ve anne-baba tutumları, çocukların öz düzenleme becerileri ve anne ve babaların çocuk yetiştirmeye yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi gösterir bulgular verilmiştir.

4.1. Okul Öncesi Yaş Grubu Çocukların Öz Düzenleme Beceri Düzeylerine İlişkin Bulgular

Tablo 4.2’de katılımcı çocukların Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği puan dağılımları verilmiştir.

Tablo 4.2. Çocukların Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği Puanları Dağılımı

ÖDBÖ Alt Boyutlar	n	\bar{x}	Median	Minimum	Maximum	ss
Dikkat/Dürtü Kontrolü	155	28,13	30,00	14,00	30,00	3,29
Olumlu Duygu	155	11,88	13,00	3,00	18,00	3,59

Tablo 4.2’ye göre, genel olarak çocukların Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği Dikkat/Dürtü Kontrolü alt boyut puanının ($\bar{x}=28,13$) Olumlu Duygu alt boyut puanından ($\bar{x}=11,88$) daha yüksek olduğu görülmektedir. Buna göre, okul öncesi yaş grubu çocukların dikkat/dürtü kontrollerinin olumlu duygularından daha yüksek düzeyde olduğu söylenebilir.

Tablo 4.3’te örneklem grubunda yer alan çocukların Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği alt boyutları ile anne-babalarının yaş değişkeni arasındaki farklılığa ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 4.3. Çocukların Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği Puanları ile Anne-Babaların Yaşı Arasındaki İlişkiye Dair Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

ÖDBÖ Alt Boyutlar	Yaş Grubu	KWH					
		n	\bar{X}	ss	Sıra Ort.	H	p
Dikkat/Dürtü Kontrolü	31 yaş ve altı	2	28,69	2,07	81,01	2,38	0,304
	32-35 yaş	53	28,34	3,14	82,68		
	36 yaş ve üzeri	60	27,55	4,01	71,76		
Olumlu Duygu	31 yaş ve altı	42	12,24	3,26	81,57	1,03	0,597
	32-35 yaş	53	12,06	3,47	80,31		
	36 yaş ve üzeri	60	11,48	3,91	73,46		

Tablo 4.3'e göre, çocukların Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği alt boyut puanları ile anne-baba yaşı değişkeni arasında anlamlı bir fark yoktur ($p>0,05$). Buna göre, okul öncesi çocukların öz düzenleme becerilerinin anne veya babaların yaşlarından anlamlı düzeyde etkilenmediği söylenebilir. İstatistiksel olarak anlamlı olmamakla birlikte 31 yaş ve altında olanların Dikkat/dürtü Kontrolü alt boyut puanı ve Olumlu Duygu alt boyut puanının yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 4.4'te örneklem grubunda yer alan çocukların Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği alt boyut puanları ile anne-babalarının öğrenim durumları arasındaki farklılığa ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 4.4. Çocukların Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği Puanları ile Anne-Babaların Öğrenim Durumu Arasındaki Farka İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

ÖDBÖ Alt Boyutlar	Öğrenim Durumu	n	\bar{x}	ss	Sıra Ort	KWH	
						H	p
Dikkat/Dürtü Kontrolü	İlkokul	20	27,55	4,16	72,35	2,70	0,611
	Ortaokul	14	28,57	2,17	78,82		
	Lise	58	28,48	2,98	83,77		
	Ön lisans	15	27,67	2,87	67,37		
	Lisans	48	27,96	3,68	76,47		
Olumlu Duygu	İlkokul	20	11,55	3,43	73,30	7,90	0,096
	Ortaokul	14	10,36	3,43	57,75		
	Lise	58	12,81	3,21	89,75		
	Ön lisans	15	11,20	4,13	71,27		
	Lisans	48	11,56	3,80	73,77		

Tablo 4.4'e göre, çocukların Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği alt boyut puanları ile anne-babalarının öğrenim durumları arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($p>0,05$). Buna göre, okul öncesi çocukların öz düzenleme becerilerinin anne veya baba öğrenim durumundan anlamlı düzeyde etkilenmediği söylenebilir. Buna rağmen, istatistiksel olarak anlamlı olmamakla birlikte lise mezunu olanların Dikkat/Dürtü Kontrolü ve Olumlu Duygu alt boyut puanlarının yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 4.5'te örneklem grubunda yer alan çocukların Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği alt boyut puanları ile anne-babalarının meslekleri arasındaki farklılığa ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 4.5. Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği Puanları ile Anne-Babaların Meslekleri Arasındaki Farklılığa İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

ÖDBÖ Alt						KWH	
Boyutlar	Meslek	n	\bar{x}	ss	Sıra Ort	H	p
Dikkat/Dürtü Kontrolü	Çalışmıyor	62	28,45	2,40	79,00	1,986	0,370
	Serbest	19	27,95	5,02	88,79		
	Memur	74	27,91	3,42	74,39		
Olumlu Duygu	Çalışmıyor	62	11,95	3,32	79,01	2,529	0,282
	Serbest	19	12,89	3,93	91,71		
	Memur	74	11,57	3,71	73,64		

Tablo 4.5'e göre, Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği alt boyut puanları ile anne-babalarının meslekleri arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($p>0,05$). Buna göre, çocukların öz düzenleme becerilerinin anne ve babalarının mesleklerinden anlamlı düzeyde etkilenmediği söylenebilir. Buna rağmen, istatistiksel olarak anlamlı olmamakla birlikte serbest meslek grubunda çalışanların Öz Düzenleme Ölçeği alt boyut puanlarının yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 4.6'te örneklem grubunda yer alan çocukların Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği alt boyut puanları ile çocukların cinsiyetleri arasındaki farklılığa ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 4.6. Çocukların Öz Düzenleme Ölçeği Alt Boyut Puanları ile Cinsiyetleri Arasındaki Farklılığa İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

ÖDBÖ Alt Boyutlar	Cinsiyet	n	\bar{x}	ss	Sıra Ort.	MWU	
						z	p
Dikkat/Dürtü Kontrolü	Kız	79	28,43	3,28	84,40	-2,012	0,044*
	Erkek	76	27,82	3,30	71,35		
Olumlu Duygu	Kız	79	11,92	3,38	78,18	-0,052	0,958
	Erkek	76	11,84	3,81	77,81		

*p<0,05

Tablo 4.6'ya göre, çocukların Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği Dikkat/Dürtü Kontrolü alt boyut puanı ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir fark vardır ($p<0,05$). Kız çocuklarının Dikkat/Dürtü Kontrolü puanları ($X=28,43$) erkek çocukların aynı puanından ($X=27,82$) yüksektir. Olumlu Duygu alt boyut puanı ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık yoktur ($p>0,05$). Buna göre; kız çocukların öz düzenleme becerileri ölçeği dikkat/dürtü kontrolü alt boyutunun erkek çocuklardan daha iyi düzeyde olduğu, olumlu duygu durumlarının ise çocukların kız ya da erkek olmasından anlamlı düzeyde etkilenmediği söylenebilir.

4.2. Anne-Babaların Çocuk Yetiştirme Tutumlarına İlişkin Bulgular

Tabl 4.7' de örneklem grubunda yer alan anne-babaların Aile Tutum Envanteri puan dağılımları verilmiştir.

Tablo 4.7. Anne-Babaların Aile Tutum Envanteri Puanları Dağılımı

Aile Tutum Envanteri	n	\bar{x}	Median	Minimum	Maximum	ss
DEMO	155	27,74	28,00	16,00	66,00	4,25
ÖZDEŞ	155	40,86	42,00	21,00	56,00	6,82
UYMA	155	21,03	21,00	10,00	28,00	3,57
SOS HAR	155	38,99	38,00	24,00	58,00	6,50
Toplam	155	128,63	129,00	78,00	184,00	16,33

Tablo 4.7'ye göre, örneklem grubundaki anne-babaların Aile Tutum Envanteri ÖZDEŞ alt boyut puanının ($\bar{x}=40,86$) en yüksek düzeyde olduğu, bunu sırasıyla SOS HAR ($\bar{x}=38,99$), DEMO ($\bar{x}=27,74$), UYMA ($\bar{x}=21,03$) alt boyut puanlarının izlediği görülmektedir. Buna göre, çalışma grubundaki anne-babaların çocuklarıyla

özdeşim kurma davranışlarının en yüksek düzeyde olduğu ve bunu sosyal hareketlilik, demokratik tutum ve uyma davranışının izlediği söylenebilir.

Tablo 4.8’de örneklem grubunda yer alan Aile Tutum Envanteri puanları ile yaşları arasındaki farklılığa ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 4.8. Aile Tutum Envanteri Alt Boyut Puanları ile Yaş Grupları Arasındaki Farklılığa İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Aile Tutum Envanteri	Yaş Grubu	n	\bar{x}	ss	Sıra Ort.	KWH	
						H	p
DEMO	31 yaş ve altı	42	27,83	3,32	84,21	3,588	0,166
	32-35 yaş	53	28,38	5,99	82,70		
	36 yaş ve üzeri	60	27,12	2,68	69,50		
ÖZDEŞ	31 yaş ve altı	42	41,93	7,99	86,65	2,15	0,341
	32-35 yaş	53	40,55	6,9	74,56		
	36 yaş ve üzeri	60	40,40	5,83	74,98		
UYMA	31 yaş ve altı	42	21,07	4,09	78,62	3,598	0,165
	32-35 yaş	53	21,62	3,31	86,25		
	36 yaş ve üzeri	60	20,47	3,36	70,28		
SOS HAR	31 yaş ve altı	42	39,76	6,57	83,19	0,965	0,617
	32-35 yaş	53	38,21	6,98	74,10		
	36 yaş ve üzeri	60	39,15	6,01	77,81		
Toplam	31 yaş ve altı	42	130,60	18,21	84,56	1,267	0,531
	32-35 yaş	53	128,75	17,95	76,41		
	36 yaş ve üzeri	60	127,13	13,28	74,82		

Tablo 4.8’ye göre, anne-babaların Aile Tutum Envanteri alt boyut puanları ile yaş grupları arasında anlamlı bir farklılık yoktur ($p>0,05$). Buna göre; anne-babaların çocuk yetiştirme tutumlarının, kendi yaşlarından anlamlı ölçüde etkilenmediği söylenebilir. İstatistiksel olarak anlamlı olmamakla birlikte anne-babaların toplam Aile Tutum Envanteri puanlarının, yaşın artışıyla birlikte giderek azaldığı dikkat çekmektedir.

Tablo 4.9’da örneklem grubunda yer alan anne-babaların Aile Tutum Envanteri puanları ile öğrenim durumları arasındaki farklılığa ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 4.9. Aile Tutum Alt Puanları İle Öğrenim Durumları Arasındaki Farklılığa İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Aile Tutum Envanteri	Öğrenim	n	\bar{X}	ss	Sıra Ort	KWH		Anlamlı Fark
						H	p	
DEMO	İlkokul	20	29,30	9,22	80,63	4,80	0,306	-
	Ortaokul	14	26,14	3,86	58,71			
	Lise	58	27,95	2,71	85,48			
	Ön lisans	15	27,20	2,51	71,07			
	Lisans	48	27,48	2,82	75,66			
ÖZDEŞ	İlkokul	20	43,65	6,67	96,95	16,60	0,002*	4-1 4-3 5-3
	Ortaokul	14	40,29	8,19	74,93			
	Lise	58	42,64	6,39	89,78			
	Ön lisans	15	36,60	6,79	53,23			
	Lisans	48	39,06	6,01	64,51			
UYMA	İlkokul	20	21,20	3,55	80,20	5,00	0,284	-
	Ortaokul	14	20,79	4,84	76,18			
	Lise	58	21,83	3,11	87,10			
	Ön lisans	15	20,07	4,10	65,03			
	Lisans	48	20,35	3,44	70,67			
SOSHAR	İlkokul	20	40,00	7,02	83,93	1,00	0,041*	4-3 5-3
	Ortaokul	14	39,07	5,78	78,18			
	Lise	58	40,67	7,14	90,07			
	Ön lisans	15	36,87	5,15	61,73			
	Lisans	48	37,19	5,54	65,98			
Toplam	İlkokul	20	134,15	19,79	88,13	12,90	0,012*	5-3
	Ortaokul	14	126,29	18,19	76,07			
	Lise	58	133,09	15,00	90,85			
	Ön lisans	15	120,73	15,81	57,07			
	Lisans	48	124,08	14,01	65,35			

*p<0,05

Tablo 4.9'a göre, anne-babaların Aile Tutum Envanteri DEMO ve UYMA alt boyut puanları ile öğrenim düzeyi açısından anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($p>0,05$). ÖZDEŞ ve SOSHAR alt boyut puanları ve Aile Tutum Envanteri toplam puanları ile anne-baba öğrenim durumu arasındaki fark ise anlamlı bulunmuştur

($p<0,05$). Farkın kaynağına bakıldığında ilkokul ve lise mezunu olanların ÖZDEŞ alt boyut puanının ön lisans mezunu olanlara göre, lise mezunu olanların ÖZDEŞ alt boyut puanının ise lisans mezunu olanlara göre anlamlı derecede yüksek olduğu belirlenmiştir. Lise mezunu olanların SOSHAR alt boyut puanının ön lisans ve lisans mezunu olanlara göre, toplam Aile Tutum Envanteri puanının ise lisans mezunu olanlara göre anlamlı derecede yüksek olduğu belirlenmiştir. Buna göre; anne-babaların çocuk yetiştirme tutumlarının öğrenim durumlarından etkilendiği, ilkokul ve lise mezunu anne-babaların çocuklarıyla özdeşim kurma davranışlarının diğerlerine göre daha üst düzeyde, lise mezunu olanların ise sosyal hareketliliklerinin üniversite mezunu olanlara göre daha üst düzeyde olduğu söylenebilir.

Tablo 4.10'da örneklem grubunda yer alan anne-babaların Aile Tutum Envanteri puanları ile meslekleri arasındaki farklılığa ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 4.10. Aile Tutum Envanteri Alt Boyut Puanları ile Meslekler Arasındaki Farklılığa İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Aile Tutum Envanteri	Meslek	n	\bar{x}	ss	Sır Ort	KWH		Anlamlı Fark
						H	p	
DEMO	Çalışmıyor	62	28,32	5,77	83,35	1,505	0,471	-
	Serbest	19	27,05	3,46	73,21			
	Memur	74	27,43	2,63	74,75			
ÖZDEŞ	Çalışmıyor	62	41,44	7,07	82,89	5,805	0,055*	-
	Serbest	19	43,63	6,14	94,37			
	Memur	74	39,68	6,58	69,70			
UYMA	Çalışmıyor	62	21,29	3,91	81,24	1,828	0,401	-
	Serbest	19	21,63	3,80	86,21			
	Memur	74	20,65	3,19	73,18			
SOSHAR	Çalışmıyor	62	40,27	6,82	86,97	6,146	0,046*	3-1
	Serbest	19	40,47	7,83	85,03			
	Memur	74	37,54	5,56	68,68			
Toplam	Çalışmıyor	62	131,32	17,80	85,85	6,094	6,094*	3-1
	Serbest	19	132,79	18,62	88,47			
	Memur	74	125,30	13,79	68,73			

*p<0,05

Tablo 4.10'a göre anne-babaların Aile Tutum Envanteri SOSHAR alt boyutu ve toplam puanları bakımından meslek grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmektedir (p<0,05). Çalışmayan anne-babaların SOSHAR alt boyut puanı (\bar{x} =40,27) memur olan anne-babaların puanına (\bar{x} =37,54) göre, çalışmayan anne-babaların toplam aile tutum puanı (\bar{x} =131,32) memur olan anne-babalara (\bar{x} =125,30) göre anlamlı derecede yüksektir. Buna göre; anne-babaların çocuk yetiştirme tutumlarının mesleklerinden etkilendiği, çalışmayan anne-babaların memurlara oranla daha yüksek bir uyumlu sosyal hareketlilik özelliğine sahip olduğu söylenebilir.

Tablo 4.11'de örnekleme yer alan anne-babaların Aile Tutum Envanteri puanları ile çocukların cinsiyetleri arasındaki farklılığa ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 4.11. Aile Tutum Alt Boyut Puanları ile Çocukların Cinsiyetleri Arasındaki Farklılığa İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

Aile Tutum Envanteri	Cinsiyet	n	\bar{x}	ss	Sıra Ort	M W U	
						z	p
DEMO	Kız	79	27,99	5,28	78,92	-0,262	0,794
	Erkek	76	27,49	2,83	77,05		
	Total	155	27,74	4,25			
ÖZDEŞ	Kız	79	41,28	7,32	80,28	-0,645	0,519
	Erkek	76	40,43	6,27	75,63		
	Total	155	40,86	6,82			
UYMA	Kız	79	20,63	3,59	72,41	-1,588	0,112
	Erkek	76	21,43	3,52	83,82		
	Total	155	21,03	3,57			
SOS HAR	Kız	79	38,28	5,52	74,76	-0,918	0,359
	Erkek	76	39,74	7,34	81,37		
	Total	155	38,99	6,50			
Toplam Aile Tutum	Kız	79	128,18	16,83	76,08	-0,544	0,586
	Erkek	76	129,09	15,89	80,00		
	Total	155	128,63	16,33			

Tablo 4.11'e göre, anne-babaların Aile Tutum Envanteri alt boyut ve toplam puanlarında çocukların cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık yoktur ($p>0,05$). Buna göre, anne-babaların çocukların karşı tutumlarının çocuklarının kız veya erkek olma durumuna göre anlamlı bir değişiklik göstermediği söylenebilir.

4.3. Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği Alt Boyut Puanları ve Aile Tutum Envanteri Puanları Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular

Tablo 4.12’de Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği alt boyutları ve Aile Tutum Envanteri puanları arasındaki ilişkiye dair bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 4.12. Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği alt boyutları ve Aile Tutum Envanteri Puanları Arasındaki İlişkiye Dair Korelasyon Testi Sonuçları

Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği	Aile Tutum Envanteri					
		DEMO	ÖZDEŞ	UYMA	SOS HAR	Toplam
Dikkat/Dürtü Kontrolü	r	0,050	0,064	0,131	-0,002	0,056
	p	0,538	0,431	0,105	0,976	0,485
	n	155	155	155	155	155
Olumlu Duygu	r	0,028	-0,004	-0,018	0,009	0,001
	p	0,728	0,965	0,827	0,915	0,994
	n	155	155	155	155	155

Tablo 4.12’ye göre, Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği alt boyutları puanı ile Aile Tutum Envanteri alt boyut ve toplam puanları arasında anlamlı bir ilişki görülmemektedir ($p>0,05$) Buna göre, okul öncesi çocukların öz düzenleme becerilerinin anne veya baba tutumlarından anlamlı düzeyde etkilenmediği söylenebilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. TARTIŞMA

Okul öncesi yaş grubundaki çocukların öz düzenleme becerileri ve anne-babaların çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkinin incelendiği bu çalışmada, iki farklı ölçek ve iki farklı çalışma grubundan elde edilen veriler değerlendirilmiştir. Çalışma sonunda, örneklem grubundaki çocukların öz düzenleme becerilerinin anne veya babaların yaşı, öğrenim durumu ve mesleklerinden anlamlı düzeyde etkilenmediği belirlenmiştir.

Öz düzenleme becerilerini etkileyen faktörler incelendiğinde, çocukların birinci çevresini oluşturan anne-babalarının öz düzenleme becerileri üzerinde etkisinin olması beklenmektedir. Konuyla ilgili olarak, Büyüктаşkapu (2012) çalışmasında, çocukların sosyal beceri-öz bakım gelişimleri ile annelerin öz yeterlik algıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğunu saptamıştır. Bandura'nın sosyal öğrenme teorisine göre, bireyin kendini düzenleme sistemleri çevresel etmenleri gözlemleyerek hedefli davranış için bir esas oluşturmaktadır. Bu durum bireylerin düşünceleri, duyguları, güdülenmeleri ve hareketlerini kontrol edebilmelerini sağlamaktadır. Öz yeterlikleri konusunda emin olmayan insanlar, kendileri için tehdit unsuru olarak gördükleri durumdan uzak kalmayı tercih ederler. Ulaşmak istedikleri amaçlara erişmek için daha az istekli ve daha az azimli görünürler (Bayrakçı 2007).

Çocuklar, eğitim hayatlarında öğrenme ortamlarına başka başka öz-düzenleme becerilerine, yeterliliklere ve güdülenmeye yönelik inançlara sahip olarak başlamaktadırlar. Bu durum büyük oranda çocukların okul, arkadaş ve ailelerinden etkilenmektedir. Öz-düzenleme üzerinde etkili olan en önemli faktörlerden biri, aile değişkenidir. Özellikle de ilköğretim döneminde çocukların kendi öz-düzenleme davranışlarını oluşturmada, ailelerinin amaç oluşturma, güdülenme ve strateji kullanımı gibi öz-düzenleme davranışlarını gözlemler ve etkilenir. Bu gözlemler durumu ailelerin öz-düzenleme konusunda çocuklarına iyi bir model oluşturması gerektiğini göstermektedir. Öz düzenleme becerilerinde önemli bir değişkenin de öğretmen değişkeni olduğu bilinmektedir (Üredi ve Erden 2009). Çocuk açısından öğrenme başta yakınındaki insanlar ve içerisinde bulunduğu sosyal gerçeklikte

başlamaktadır. Çocukların zaman içerisinde edindikleri kavram, düşünce, beceri ve tutumların kaynağı bu sosyal çevredir. Bu düşünceden hareketle Vygotsky, çocuğun gelişiminde sosyal ve fiziksel çevrenin etkisine vurgu yapmaktadır (Aylar 2012).

Çalışmada, anne-babaya ilişkin yaş, öğrenim durumu ve meslek gibi değişkenlerin çocukların öz düzenleme becerileri üzerinde anlamlı etkisinin olmayışı, örneklem grubunda yer alan çocukların aynı çevreye, aynı sosyo-ekonomik yapıdaki ailelere sahip olmalarından kaynaklanabileceğini düşündürmektedir. Bunun yanında, geliştirilebilir bir özelliğe sahip olan öz düzenleme becerileri, okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların öğretmen ve akran etkileşimlerine bağlı olarak da olumlu yönde değişim gösterdiği düşünülebilir. Örneklem grubundaki anne-babaların çocuklarına sergiledikleri tutumlarında bir değişiklik olmaması, örneklem grubundaki çocukların öz düzenleme becerileri üzerinde olumlu bir farka neden olmamış olabilir.

Her kültürün kendine özel çocuk yetiştirme tutumları olabilir. Bu nedenle örneklem grubundaki anne-babaların, aile tutumlarının öz-düzenlemedeki rolüne ilişkin kültürel birliklerinden dolayı çocuklarının öz düzenleme becerilerinde anlamlı bir fark olmamış olabilir (Üredi ve Erden 2009). Daha önceden benimsenmiş bazı kültürel davranış kalıpları örnekleri, çocukların öz düzenleme becerilerini etkileyebilir. Kız ya da erkek çocuklarına yüklenen farklı sorumluluklar, başarı yönünden beklentiler, çocukların olumlu ya da olumsuz yargı geliştirmelerine neden olabilir. Dolayısıyla çocukların kendilerini düzenleme becerilerindeki çabalarını etkileyebilir (Şahin Zeteroğlu 2014).

Çalışmada, öz düzenleme becerilerinden dikkat/dürtü kontrolünün kız çocuklarında erkek çocuklardan daha iyi düzeyde olduğu, olumlu duygu durumlarının ise çocukların kız ya da erkek olmasından anlamlı düzeyde etkilenmediği belirlenmiştir. Bu konuda lise öğrencileriyle yapılan bir çalışmada, öğrencilerin biliş üstü ve öz düzenleme becerilerinde cinsiyetlerine göre kızların lehine anlamlı bir fark bulunmuştur (Alcı ve Altun, 2007). Ilgaz ve Gül (2014) ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin öz-düzenlemeli öğrenme stratejilerini inceledikleri fen ve teknoloji dersinde kızlar lehine anlamlı fark olduğunu bulmuşlardır. Bu bulguların araştırma bulgularını desteklediği söylenebilir. Bu

bulgulardan farklı olarak, Çetin (2009) ilköğretim 4. ve 5.sınıf öğrencilerinin öz-yeterlilik seviyelerine 2005 yılı ilköğretim programı uygulamaları etkisinin, cinsiyete göre anlamlı bir farklılık ortaya koymadığını saptamıştır.

Çalışmada anne-babaların çocuk yetiştirme tutumlarının, anne veya babanın kendi yaşlarından anlamlı ölçüde etkilenmediği belirlenmiştir. Alan yazında araştırmadan elde edilen bulguları destekleyen veya farklı bulgular elde edildiği görülmektedir. Tezel Şahin ve Özyürek (2008) yaptıkları çalışmada, okul öncesi dönem çocuğa sahip annelerin çocuklarına yönelik tutumlarının yaşlarından etkilenmediğini fakat baba tutumlarının yaş durumlarından etkilendiğini belirlemişlerdir. Anne ve babaların yaş, bilgi ve tecrübelerinin artmasıyla birlikte, yaşı küçük olan çocuklarına karşı beklentilerini karşılama noktasında daha katı tutumlar göstermeleri, daha önce doğan çocuklarıyla diğerlerine göre daha fazla ilgilendiği görülmektedir. En son sırada dünyaya gelen çocuğun evin küçük çocuğu olarak görülmesi koruyuculuk tutumunu artırırken, çocuk sayısının da artmasıyla birlikte anne-babanın sabrının azalması daha katı/sert tutumları benimsemelerine sebep olabilir (Özyürek ve Tezel Şahin 2005). Bazı ailelerin ise gevşek tutum sergilemesi, genellikle orta yaşın özerinde çocukları olmalarından çocuğun kalabalık yetişkinler grubu içinde yetişen tek çocuk olması durumunda sıklıkla görülebilmektedir (Şahin Zeteroğlu 2014).

Çalışmada anne-babaların çocuk yetiştirme tutumlarının, çocuklarının cinsiyetinden anlamlı ölçüde etkilenmediği belirlenmiştir. Kız ve erkek çocuklara karşı anne baba davranışları ile ilgili otuz dokuz araştırma sonucunu özetleyen çalışmada genelde babaların cinsiyet rollerini annelere kıyasla daha farklı algıladıklarını, kız ve erkek çocuklarına daha farklı davrandıklarını ortaya konulmuştur. Anne baba davranışları ile ilgili gözlemler, anne babalara ve çocuklara sorulan sorular, babaların genellikle annelerden daha çok cinsiyet ayrımı yaptığını göstermiştir. Ailede neslin devamı kapsamında erkek çocuğuna biçilen değer, yerini çocuk (çocuk kavramı cinsiyetsizdir) olgusuna ve çocuğa olan sevgiye dönüştürmüştür. Anne babaların karşı cinsten çocuklarına daha ılımlı ve sevecen davrandıklarını, aynı cinsten çocuklarına ise reddedici bir tutum benimsedikleri belirtilmiştir. Çocukların cinsiyetlerine göre anne baba tutumlarının çok ayrı olmadığı belirtilmiştir. Anne baba tutumlarının cinsiyete göre farklılaşmasında

birçok değişkenin bu durumu etkilemesinin gerekliliği düşünölmektedir (Akt. Şahin Zeteroğlu 2014).

Yapılan araştırmalarda, ailelerin erkek çocuklarına gelecek beklentileri ve ekonomik destek değerini ön planda tutarak kız çocuklarına oranla daha çok değer verdikleri tespit edilmiştir. Daha çok kırsalda, kız çocukları ezilerek yetiştirilmekte erkek çocukları el üstünde tutulmaktadır. Aileler erkek çocuklardan daha fazla beklentide olduğu için, erkek çocukların bağımsızlıkları ve insiyatif alma becerileri kızlardan daha fazla desteklenmektedir. Kız çocuklar ise anne babasının daha fazla denetimine maruz kalmakta bağımsız birey olmalarına ket vurulmaktadır (Üredi ve Erden 2009). Şahin Zeteroğlu (2014) çalışmasında, annelerin sosyoekonomik düzeylerinin kız ve erkek çocuklarına olan tutumlarını etkilediği görölmüştür. Çalışmada, anne-baba tutumlarının çocuğun cinsiyetinden anlamlı ölçüde etkilenmemiş olması, yine anne ve babaların çocuklarına karşı ayırım gözetmeyen bir tutuma sahip olduklarını düşöndürebilir.

Çalışmada, anne-babaların çocuk yetiştirme tutumlarının öğrenim durumlarından etkilendiği belirlenmiştir. İlkokul ve lise mezunu anne-babaların çocuklarıyla özdeşim kurma davranışlarının diğerlerine göre daha üst düzeyde, lise mezunu olanların ise sosyal hareketliliklerinin üniversite mezunu olanlara göre daha üst düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Öğrenim seviyesinin artması anne ve babanın olaylara farklı bakış açılarıyla bakabilme, olayları birçok farklı açıdan değerlendirebilme yeteneğini geliştirebilmektedir. Bireyler örgün eğitimin her kademesinde bazı davranışları kazanabileceğinden çevrelerinde gelişen olayları şansa, kadere bırakmak yerine sorunların nedenlerini daha nesnel olarak araştırabilme, davranışların sonuçlarını tahmin ederek belirleyebilme kabiliyetini geliştirebilmektedirler. Bu özellikler kendini denetleyebilen bireyin özellikleridir ve bu bireyler çocuklarını da kendini denetleyebilen bireyler olarak yetiştirilebilirler (model olarak, istedik davranışına ödülle tepkide bulunarak vb.) (Alisinanoğlu 2003).

Anne-babaların öğrenim durumuna bağlı olarak çocuklarına yönelik tutumlarının değişebileceğine ilişkin verilere rastlamak mümkündür. Alisinanoğlu (2003)

çocukların denetim odakları puanlarında, anne öğrenim düzeyi ve koruyucu anne tutumunun önemli bir değişikliğe sebep olduğu bulunmuştur. Özyürek ve Tezel Şahin (2005), anne-baba tutumlarının anne-babanın öğrenim düzeyinden etkilendiğini saptamışlardır. Demiriz ve Öğretir (2007) İlköğrenime sahip olan annelerin orta ve yükseköğrenime sahip olanlara göre daha fazla aşırı koruyucu, rolünü reddetmesi, geçimsizlik ve sıkı disiplin tutum boyutuna sahip olduklarını belirlemişlerdir. Dolayısıyla az eğitime sahip olan annelerin daha olumsuz tutumları benimsedikleri söylenebilir. Dursun (2010), anne-babaların öğrenim seviyeleri arttıkça aşırı kontrol, sıkı disiplin tutumlarının ve aile içi anlaşmazlığın azaldığını bulunmuştur. Satılmış (2010), babaları üniversite mezunu olan öğrencilerin demokratik anne-baba tutum algılarının babaları ilkokul mezunu olanlardan anlamlı düzeyde yüksek olduğunu bulmuştur. Ogelman ve Topaloğlu (2012), Çocukların sosyal yetkinlik ve saldırganlık puanlarının anne-baba öğrenim durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuşlardır. Umucu Alpoğuz (2014) çalışmasında, öğrencilerin sınıf seviyesi, ailenin gelir düzeyi ve öğrenim durumunun algılanan ana-baba tutumları açısından bazı farklılıklar oluşturduğunu belirlemiştir. Bu çalışmalardan elde edilen bulguların araştırma bulgularını desteklediği söylenebilir.

Çalışmada, anne-babaların çocuk yetiştirme tutumlarının mesleklerinden etkilendiği, memur olan anne-babaların çocuklarıyla özdeşim kurma davranışlarının ve sosyal hareketliliklerinin en düşük düzeyde olduğu belirlenmiştir. Çalışan anne, geleneksel olarak çocuk yetiştirme tutumlarından daha uzaktır ve demokratik tutum sergilemektedir. Buna karşılık annenin çalışma ortamında mutlu olmadığı ve iş yerinde stres yaşadığı olaylarda anne çocuk ilişkisi olumsuz etkilenebilir. Çalışan anne çocuğunu ihmal etme fikirleriyle kendini hatalı görebilir. Bundan kurtulmak için çocuğuna aşırı izin verici ya da aşırı koruyucu tutumlar sergileyebilir. Annenin çalışma durumu, her zaman annenin çocuğa karşı tutumunu olumlu yönde etkilediği söylenemez. Anne çalıştığında, işinden yorgun ve gergin geldiğinde çocuğuyla sağlıklı iletişim kurabilir ve ona daha az zaman ayırabilir. Bu durumda anne kaçınılmaz olarak çocuğuna karşı aşırı şımartma ve aşırı hoşgörülü tutum sergilemesine neden olabilmektedir (Satılmış 2010).

Yapılan bazı çalışmalarda, anne-babaların mesleklerinin çocuk yetiştirme tutumları üzerine etkisi olduğu saptanmıştır. Erdoğan ve Uçukoğlu (2011) çalışmalarında anne-babanın meslek ve öğrenim durumunun sosyo-ekonomik bir gösterge olarak düşünülmesi durumunda işçi mesleği (eğitim seviyesi düşük grup) olan babaların anne-baba tutumlarını algılaması “aşırı koruyuculuk” ve “reddedicilik” boyutlarında puanları artmakta “duygusal sıcaklık” boyutunda azalmakta ve yine bu grubun “atılganlık” puanları azalırken “olumsuz değerlendirilmekten korkma” puanları artmakta olduğu bulunmuştur. Dursun (2010), çalışmayan anne-babaların çalışanlara göre daha koruyucu ve disiplinli bir çocuk yetiştirme tutumu sergilediklerini saptamıştır. Özyürek ve Tezel Şahin (2005, 2008), Erdoğan ve Uçukoğlu (2011) anne-baba tutumlarının, anne-babanın mesleği değişkeninden etkilendiğini saptamışlardır. Bu bulguların çalışma bulgularını desteklediği söylenebilir. Anne-baba mesleğinin öğrenim durumuyla da ilişkili olduğu düşünüldüğünde, öğrenim durumu ve meslek değişkeninin anne-baba tutumları üzerinde ortak bir etkisi olduğu da düşünülebilir.

Çalışmada, genel olarak okul öncesi yaş grubu çocukların öz düzenleme becerilerinin anne-baba tutumlarından anlamlı düzeyde etkilenmediği belirlenmiştir. Anlamlı farkın olmamasının biri nedeni, çalışmada kullanılan yöntemle ilgili olabilir. Verilerin toplanmasında sınıftaki çocukların anne-babalarına Aile Tutum Envanteri gönderilerek doldurmaları istenmiş ve geri dönüş sağlandıktan sonra çocuğun öz düzenleme becerileri değerlendirilmiştir. Buna göre, tutum belirleme çalışmasına gönüllü olarak katılan ebeveynlerin çocuklarıyla yakından ilgili oldukları varsayılabilir. Ölçeği doldurmak üzere alıp da doldurmayan ebeveynlerin çocuklarıyla ilgili konulara daha az ilgi gösterdikleri düşünülebilir. Dolayısıyla bu çalışmadaki anne-babalar, bu açıdan benzer özelliğe sahip bir grup olduğundan çocuklarının öz düzenleme becerileri değişmemiş olabilir.

Anne-babaların çocuk tarafından sevgi, saygı duyulan ve çocukla özdeşleşen tutum ve davranışlara sahip olması önemlidir. Anne babalar çocuklarıyla en yoğun iletişimde olan onları en iyi tanıyan, kişilerdir. Çocukların kendilerine olan güvenleri, kendini anlatabilmeleri, özdenetimi yüksek bireyler olarak gelişmeleri, aile ortamına anne ve babanın sergiledikleri tutumlara bağlıdır. Ailenin çocuğun psikolojik özerkliğini desteklemesi, çocukta öz-güven ve davranışlarını düzenleme duygusunun

gelişimini destekleyebilir. Bu nedenle çocuğun bireyselliğini ifade etmesinde ailelerin demokratik tutumu uygulaması ve çocuklarını teşvik etme derecesi öz-düzenleme stratejilerini kullanma ve üzerinde çalıştığı görevin önemine ilişkin algı seviyesini yükseltebilir (Üredi ve Erden 2009).

Alan yazında konuyla yakından ilgili çalışmalara rastlanmıştır. Üredi ve Erden (2009), sınav kaygısı haricindeki motivasyonel inançların ve öz-düzenleme stratejilerinin anlamlı bir yordayıcısı olarak algılanan anne-baba tutumlarının çok önemli olduğunu, en büyük payın kabul/ilgi boyutuna ait olduğunu saptamışlardır. Strage (1998) üniversite öğrencilerinde öz düzenleme gelişimi ve aile durumunu incelediği çalışmasında, bağlanma teorisine ve Baumrind'in anne-babalık stillerine dayanan kavramsal bir çerçeve öne sürmüştür. Bu çalışmada, çocukların öz düzenleme becerileriyle anne-babalarının çocuk yetiştirme tutumları arasında bir ilişki olacağı öngörülmüştür. İki değişken arasında anlamlı bir ilişki bulunmayışı, anne ve babaların daha çok olumlu çocuk yetiştirme tutumları benimsemiş olmaları, çocukların ise öz düzenleme becerilerinin yüksek olmasıyla açıklanabilir.

ALTINCI BÖLÜM

6. SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmadan elde edilen sonuçlar maddeler halinde verilmiş ve çocuklarda öz düzenleme becerilerinin desteklenmesine yönelik bazı öneriler geliştirilmiştir.

6.1. Sonuçlar

Yapılan çalışmada ele alınan amaç ve alt amaçlar doğrultusunda, elde edilen sonuçlar aşağıda sıralanmıştır:

- Çalışma grubunda yer alan okul öncesi çocukların öz düzenleme becerilerinin anne veya babaların yaşı, öğrenim durumu ve mesleklerinden anlamlı düzeyde etkilenmediği belirlenmiştir.
- Çalışmada, öz düzenleme becerilerinden dikkat/dürtü kontrolünün kız çocuklarında erkek çocuklardan daha iyi düzeyde olduğu, olumlu duygu durumlarının ise çocukların kız ya da erkek olmasından anlamlı düzeyde etkilenmediği belirlenmiştir.
- Çalışmada anne-babaların çocuk yetiştirme tutumlarının, anne veya babanın kendi yaşlarından anlamlı ölçüde etkilenmediği belirlenmiştir.
- Çalışmada anne-babaların çocuk yetiştirme tutumlarının, çocuklarının cinsiyetinden anlamlı ölçüde etkilenmediği belirlenmiştir.
- Çalışmada, anne-babaların çocuk yetiştirme tutumlarının öğrenim durumlarından etkilendiği belirlenmiştir. İlkokul ve lise mezunu anne-babaların çocuklarıyla özdeşim kurma davranışlarının diğerlerine göre daha üst düzeyde, lise mezunu olanların ise sosyal hareketliliklerinin üniversite mezunu olanlara göre daha üst düzeyde olduğu belirlenmiştir.
- Çalışmada, anne-babaların çocuk yetiştirme tutumlarının mesleklerinden etkilendiği, çalışmayan anne babaların memurlara oranla daha yüksek bir uyumlu sosyal hareketlilik özelliğine sahip olduğu görülmüştür.

- Çalışmada, genel olarak okul öncesi yaş grubu çocukların öz düzenleme becerilerinin anne veya baba tutumlarından anlamlı düzeyde etkilenmediği belirlenmiştir.

6.2. Öneriler

Çalışmadan elde edilen sonuçlar ve literatür bilgileri ışığında aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

- Aile tutumlarının öz-düzenlemedeki rolüne ilişkin önemi düşünüldüğünde, öncelikle ailelerin öz düzenlemeyi destekleyici doğru tutumları sergilemeleri gerekmektedir. Aile eğitimi ve katılımı çalışmalarında, erken yaşlardan itibaren çocukların öz düzenleme becerilerinin desteklenmesi konuları ele alınabilir.
- Tüm gelişim alanlarında olduğu gibi, öğretmenlerin çocukların öz düzenleme becerileri üzerindeki etkileri büyüktür. Bu nedenle, öz düzenleme konusunda, eğitimcilerin yeterliklerini artırmaya yönelik çalışmalar yapılabilir. Başta okul öncesi öğretmenleri olmak üzere, eğitim alanında çalışan diğer bireylerin hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerinde öz düzenleme konusu ele alınabilir.
- Bireylerin etkili öğrenme ve çalışma becerileri geliştirebilmeleri için, kendi öğrenmelerini, dikkat süreçlerini, duygularını, davranışlarını kontrol altına alabilmeleri için öz düzenleme becerilerini geliştirebilecekleri eğitim programlarının oluşturulması gerekmektedir. Bu nedenle, okul ortamında öğrencilere yönelik eğitsel ve sosyal etkinlikler düzenlenebilir.
- Öz düzenleme becerileri ile ilgili yapılan araştırmaların birçoğunun ortaöğretim ya da yükseköğretim kademelerinde ölçüldüğü görülmüştür. Oysaki okul öncesi dönem ve ilköğretim dönemi çocuklarında öz düzenleme becerilerinin nasıl geliştiği ya da geliştirilmesi için neler yapılması gerektiği üzerinde durulması önemli görünmektedir. Bu nedenle, hangi aile tutumlarının sergilenmesi gerektiği, bu becerilerin gelişmesi için yapılabilecek aile eğitim programlarının neler olabileceği, aile eğitim programları yoksa nasıl programların geliştirilebileceği gibi çalışmaların ve araştırmaların yapılması önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Alcı B, Altun S. (2007). Lise Öğrencilerinin Matematik Dersine Yönelik Özdüzenleme ve Bilişüstü Becerileri, Cinsiyete, Sınıfa ve Alanlara Göre Farklılaşmakta mıdır? *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(1), ss.33-44.
- Alisinanoğlu F. (2003). Çocukların Denetim Odağı ile Algıladıkları Anne Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Çocukların Denetim Odağı İle Anne Tutumları). *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1), ss.97-108.
- Aktan S. (2012). Öğrencilerin Akademik Başarısı, Öz Düzenleme Becerisi, Motivasyonu ve Öğretmenlerin Öğretim Stilleri Arasındaki İlişki. B.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Balıkesir, (Danışman: Doç. Dr. E Tezci).
- Aktaş S. (2011). 9. Sınıfta Anne Baba Tutumları ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. S.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya, (Danışman: Prof. Dr. Ö Üre).
- Aşkar P, Umay A. (2001). İlköğretim Matematik Öğretmenliği Öğrencilerinin Bilgisayarla İlgili Öz-Yeterlik Algısı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, ss. 1-8.
- Aydın S, Yel M. (2013). Proje Tabanlı Öğrenme Ortamlarının Biyoloji Öğretmen Adaylarının Öz-Düzenleme Seviyeleri ve Öz-Yeterlik İnançları Üzerine Etkisi. *Turkish Studies Dergisi*, 8(12), ss.95-107.
- Aylar E. (2012). Bir Örnek Olay İncelemesi: Sosyo-Kültürel Teori Bağlamında Geleceğe Yönelik Hedefler ve Öz-Düzenleme. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(3),767-782.
- Baumann N, Kaschel R, & Kuhl, J (2007). Affect sensitivity and affect regulation in dealing with positive and negative affect. *Journal of Research in Personality*,(41). ss. 239–248.
- Bayrakçı M. (2007). Sosyal Öğrenme Kuramı ve Eğitimde Uygulanması. *SAÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14, ss.198-210
- Bolattekin A. (2014). Anne-Babanın Bağlanma Stilleri, Anne-Baba Tutumları ve Çocuklarındaki Davranış Problemleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. İ.A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, (Danışman: Yrd. Doç. Dr. I Tarı).
- Büyüktaşkapu S. (2012). Annelerin Özyeterlik Algıları ile 1-3 Yaş Arasındaki Çocuklarının Gelişimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), ss.18-30.
- Can Aran Ö. (2015). Öz Düzenleme ve Çalışma Becerileri Arasındaki İlişki. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 5(2), ss.207-220.
- Carlson S. M, Mandell D. J, Williams L. (2004). Executive Function and Theory of Mind: Stability and Prediction From Ages 2 to 3. *Developmental Psychology*,(40,6), ss.1105–1122.
- Çeçen AR. (2008). Öğrencilerinin Cinsiyetlerine ve Ana baba Tutum Algılarına Göre Yalnızlık ve Sosyal Destek Düzeylerinin İncelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(3), ss.415-431.
- Çetin B. (2009). Yeni İlköğretim Programı (2005) Uygulamalarının İlköğretim 4. ve 5.Sınıf Öğrencilerinin Öz-Yeterliliklerine Etkisi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(25) , ss.130-141.
- Çetin S, Gelbal S. (2008). *Öz Düzenlemeli Öğrenme Üzerine Bir Çalışma*, IETC, Eskisehir.

- Demiriz S, Öğretir AD. (2007). Alt ve Üst Sosyo-Ekonomik Düzeydeki 10 Yaş Çocuklarının Anne Tutumlarının İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), ss.105-122.
- Dursun A. (2010). Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Davranış Problemleriyle Anne-Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. D.E.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir, (Danışman: Yrd. Doç. Dr. G Girgin).
- Erdoğan Ö, Uçukoğlu H. (2011). İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Anne-Baba Tutumu Algıları ile Atılganlık ve Olumsuz Değerlendirilmekten Korkma Düzeyleri Arasındaki İlişkiler. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(1), ss.51-72.
- Eryılmaz A, Mammadov M. (2017). Zimmerman'ın Modeli Temelinde Öz Düzenlemeli Öğrenme Ölçeğinin Geliştirilmesi. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(10), ss.79-93.
- Fındık Tanrıbuyurdu E. (2012). Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. H.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, (Danışman: Doç. Dr. T Güler).
- Güler B, Şahin M. (2015). Karma Öğrenme Yönteminin İlköğretim Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Teknolojiye Yönelik Tutumlarına, Öz-düzenleme ve Bilimsel Süreç Becerilerine Etkisi. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 9(1), ss.108-127.
- Gümüş İ, Kurt M, Güney Ermurat D, Feyetörbay E. (2011). Anne-Baba Tutumu ve Okul Başarısına Etkisi. *Ekev Akademi Dergisi*, 15(47), ss. 423-442.
- Günalp A. (2007). Farklı Anne Baba Tutumlarının Okul Öncesi Eğitim Çağındaki Çocukların Özgüven Duygusunun Gelişimine Etkisi. S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya, (Danışman: Yrd. Doç. Dr. A Kabadayı).
- Harden B.J, Meisch, A, Vick, J., Pandohie-Johnson, L. (2008). Measuring parenting among foster families: The development of the Foster Parent Attitudes Questionnaire (FPAQ). *Children and Youth Services Review*, 30, ss.879-892.
- Hongwanishkul D, Happaney K.R, Lee W.S.C., Zelazo P.D. (2005). Assessment of Hot and Cool Executive Function in Young Children: Age-Related Changes and Individual Differences. *Developmental Neuropsychology*. 28(2), ss.617-644.
- Ilgaz G, Gül A. (2014). İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Fen ve Teknoloji Dersi Öz-Düzenlemeli Öğrenme Stratejilerinin İncelenmesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(1), ss.261-287.
- İnceoğlu M. (2010). Tutum Algı İletişim. Beykent Üniversitesi Yayınevi, İstanbul.
- Kandır A, Alpan Y. (2008). Okul Öncesi Dönemde Sosyal-Duygusal Gelişime Anne-Baba Davranışlarının Etkisi. *Aile ve Toplum Dergisi*, 4(14), ss.33-38.
- Kuyumcu Vardar A. (2011). Öz-Düzenleme Stratejileri Öğretiminin Öğrencilerin İngilizce Başarılarına, Öz Düzenleme Stratejileri Kullanımına ve Tutumlarına Etkisi. A.İ.B.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Bolu, (Danışman: Doç.Dr. Z Aرسال).
- Mauss I, Levenson RW, McCarter L, Wilhelm F, & Gross JJ. (2005). The tie that binds?: Coherence among emotion experience, behavior, and physiology. *Emotion*, 5, ss.175-190.
- Mutallimova S. (2014). Lise Öğrencilerinde Depresyon Düzeyi ve Anne Baba Tutumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. İ.A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, (Danışman: Prof. Dr. M. E Deniz).

- Ogelman HG, Çiftçi Topaloğlu Z. (2012). 4-5 Yaş Çocuklarının Sosyal Yetkinlik, Saldırganlık, Kaygı Düzeyleri ile Anne-Babalarının Ebeveyn Özyeterliği Algısı Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), ss.241-271.
- Öner N. (1996). Türkiye’de Kullanılan Psikolojik Testler, Bir Başvuru Kaynağı, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- Özdemir A. (1991). A Study on The Effectiveness of Mother Training on Mothers. *Master of Arts in Educational Sciences*, İstanbul:Boğaziçi University.
- Özyürek A, Tezel Şahin F. (2005). 5-6 Yaş Grubunda Çocuğu Olan Ebeveynlerin Tutumlarının İncelenmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(2), ss.19-34.
- Özyürek A, Tezel Şahin F. (2015). Anne-Çocuk İlişkinin ve Baba Tutumlarının Çocukların Ahlaki ve Sosyal Kural Anlayışları Üzerine Etkisi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 40(177), ss.161-174
- Özyürek A, Özkan İ. (2015). Ergenlerin Okula Yönelik Öfke Düzeyleri ile Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(2), ss.280-296.
- Pickering SJ, Gathercole SE. (2004). Distinctive Working Memory Profiles in Children with Special Educational Needs. *Educational Psychology*. 24(3), ss.393-408.
- Rothbart MK, Sheese BE, Rueda MR, Posner MI. (2011). Developing Mechanisms of Self-Regulation in Early Life. *Ulusal Sağlık Enstitüleri Dergisi*, 3(2) ss.207–213.
- Satılmış M. (2010). Öğrencilerin Mükemmeliyetçilik Tutumları ile Anne Baba Tutumlarının Karşılaştırmalı İncelenmesi. S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya, (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Ş. Kesici).
- Sezer Ö. (2010). Ergenlerin Kendilik Algılarının Anne Baba Tutumları ve Bazı Faktörlerle İlişkisi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, VII(1), ss.1-19.
- Sezgin E, Demiriz S. (2016). Okul Öncesi Eğitim Kuruma Devam Eden 3-5 Yaş Arası Çocukların Özdüzenleme Becerilerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi.1st International Scientific Researches Congress Humanity and Social Sciences, Madrid, ss.1930-1936.
- Strage Amy A. (1998). Family context variables and the development of self-regulation in college students. *Adolescence; Roslyn Heights*, 33(129) , ss.17-31.
- Sümer N, Gündoğdu Aktürk E, Helvacı E. (2010). Anne-Baba Tutum ve Davranışlarının Psikolojik Etkileri: Türkiye’de Yapılan Çalışmalara Toplu Bakış. *Türk Psikoloji Yazıları Dergisi*, 13 (25), ss.42-59.
- Şahin Zeteroğlu E. (2014). Altı Yaşındaki Çocukların Anne Baba Tutumları ile Çoklu Zekâ Alanları Ve Grup İçi Etkinlik Düzeyleri Arasındaki İlişki. U.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Bursa, (Danışman: Prof. Dr. H. A Başal).
- Tezel Şahin F, Özyürek A. (2008). 5-6 Yaş Grubu Çocuğa Sahip Ebeveynlerin Demografik Özelliklerinin Çocuk Yetiştirme Tutumlarına Etkisinin İncelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(3), ss.395-414.
- Torun A. (1989). A Preliminary Form of A Scale On Mother Attitudes Toward Highly Competitive School Entrance Exams For Fifth Grade Studens. Master of Arts in Educational Sciences.

- Umucu Alpoğuz D. (2014). Algılanan Ana- Baba Tutumlarının İlköğretim Öğrencilerinin Okumaya Yönelik Tutumlarına ve Türkçe Dersi Akademik Başarılarına Etkisi. A.E.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Kırşehir, (Danışman: Yrd. Doç. Dr. A Şahin).
- Uygun M. (2012). Öz Düzenleme Stratejisi Gelişimi Öğretiminin Yazılı Anlatıma, Yazmaya Yönelik Öz Düzenleme Becerisine, Kalıcılığa ve Tutuma Etkisi. H.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara, (Danışman: Yrd. Dr. H. Dedeoğlu).
- Ünal F. (2007). Çocuklarda Empatinin Gelişimi: Empatinin Gelişiminde Anne-Baba Tutumlarının Etkisi. *Milli Eğitim Dergisi*,(176), ss.134-148.
- Üredi I, Erden M. (2009). Öz-Düzenleme Stratejileri ve Motivasyonel İnançlarının Yordayıcısı Olarak Algılanan Anne Baba Tutumları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(4), ss.781-811.
- Vohs KD, Baumeister RF. (2011). Handbook of Self-Regulation Research, Theory, and Applications. The Guilford Press, New York, London, ss.3-22.

Ek 1. AİLE TUTUM ENVANTERİ
(Örnek Maddeler)

Ölçek Maddeleri	Katılmıyorum	Biraz katılıyorum	Oldukça katılıyorum	Tamamen katılıyorum
1. Çocukların duygularını nasıl ifade etmesi gerektiği kendilerine öğretilmelidir				
2. Anne ve babalık görevini iyi biçimde yerine getirememiş ebeveynler başarısız sayılır.				
3. Çoğu zaman, kendimi çocuklarımda görür gibi olurum.				
4. Becerikli ve yetenekli bir yetişkin sayılabilmenin önemli bir koşulu, çocuk yetiştirmede başarılı olmaktır				
5. Çocuğumun başkaları üzerinde iyi izlenim uyandırması bana büyük zevk verir.				

Ek 2. OKUL ÖNCESİ ÖZ DÜZENLEME ÖLÇEĞİ

(Örnek Maddeler)

Kodlama Sayfası

Öğrenci No:

Değerlendiren Kişinin Adı:

Tarih:

DENGE TAHTASI

Denge tahtasında yürüme süresi(saniye):

Alıştırma 1:-----

Alıştırma 2:-----

Alıştırma 3:-----

(Aşağıdakilerin her birini kodlayın)

Olumludur/uygulayıcı ile ilişikurar.

Karşı gelir/uygulayıcıyı görmezden gelir.

Etkinliği tamamlamayı reddeder.

NOTLAR

Uygulayıcı Değerlendirme Formu

A 1. Gösterimler ve yönergeler sırasında dikkatini toplar.

0 1 2 3

3. Çocuk resimleri ayırt etmek için onlara yakından bakar, görüşmeceye dikkat eder ve onun yönergelerine uyar.

2. Çocuğun zaman zaman, özellikle de etkinlik sonlarında dikkati dağınık; ancak hatırlatıldığında yanıt verir.

1. Çocuğun sık sık dikkati dağınık ve uygulayıcı sık sık yönlendirmelerde bulunur.

0. Çocuk zamanın çoğunu ilgisiz bir şekilde ve etkinlik dışı şeylerle geçirir.

Uygulama Alıştırmaları(6 Küp):

	Hayır	Evet
Başarıyla sırasını bekler.	0	1

/AsılAlıştırma (12 Küp):

Çocuk sırasını beklerken;

Uygulayıcıya sıra vermiyor	Kısmen sırasını bekliyor	Tamamen sırasını bekliyor
0	1	2

(Aşağıdakilerin her birini kodlayın)	Hayır	Evet
Kule yıkıldığı için etkinlik erken bitti.	0	1
Olumludur /uygulayıcı ile ilişki kurar.	0	1
Karşı gelir (Meydan okur)/uygulayıcıyı görmezden gelir.	0	1
Etkinliği tamamlamayı reddeder.	0	1

NOTLAR

Uygulayıcı Değerlendirme Formu

B 4. Çocuk etkinlikler arasında beklemekte zorlanır.

0 1 2 3

3. Çocuğun hareketlilik/dürtüsellik düzeyi yüzünden etkinlikler arası geçişler zordur.
2. Uygulayıcı bir sonraki etkinlik için materyalleri toplarken çocuk ancak birden çok hatırlatma sonucunda bekleyebilir.
1. Çocuk bazen ilgi çekici test materyallerine dokunmak ister; ancak nadiren dokunmamasına hatırlatmaya ihtiyaç duyar.
0. Çocuk sabırla yeni etkinliklerin başlamasını bekler ve geçişler sırasında rahat bir vücut duruşu sergiler.

Kodlama Sayfası

F.OYUNCAK PAKETLEME

Gerekirse çocuğa “Gizlice bakmak yok” diye hatırlatın.

“Paketleme” (1 Dakika):

İlk ‘gizlice bakma’ dan önce geçen zaman	HİÇ BAKMADI	
	Hayır	Evet
Olumludur /uygulayıcı ile ilişki kurar. (Aşağıdakilerden <u>birini</u> seçiniz)	0	1
Çocuk gizlice bakmaz.	2	
Çocuk bir keregizlice bakar.	1	
Çocuk birden fazla gizlice bakar.	0	

Oyuncağı istedikten sonra:

Gerekirse 1 dakikadan sonra yönlendirmede / hatırlatmada bulunun.

Oyuncağı geri verene kadar geçen süre	2 dakikanın üzerinde	
	Hayır	Evet
1 dakika içinde uyum sağlar.	0	1
Görmezden gelir (en az 3 saniye).	0	1
Karşı gelir/reddeder.	0	1

NOTLAR

Uygulayıcı Değerlendirme Formu

B 2. Değerlendirme materyallerine gelişigüzel dokunmaktan kaçınır.

0 1 2 3

3. Çocuk ilginç oyuncaklara karşı bile kendini tutar, dokunma girişiminde bulunmaz ve oyuncakları ya da başka şeyleri toplarken süreyi uzatmaz.
2. Çocuk genellikle öz-kontrol gösterir ancak ilgi çekici oyuncaklara değerlendirme boyunca bir ya da iki kez uzanır.
1. Çocuk eşyalara dokunmaması için birden çok hatırlatmaya ve/veya zamanı geldiğinde oyuncakları toplaması için uyarılara ihtiyaç duyar.
0. Değerlendirilme süreci çocuğun oyuncaklara dokunması ya da oyuncakları ele geçirme çabası ile sık sık kesilir.

Ek 3. ÖZ DÜZENLEME ÖLÇEĞİ KULLANIM İZİNİ

Öz Düzenleme Ölçeği Hakkında - mesraoztabak@gmail.com - Gmail

ezgifindik@gmail.com

Gelen Kutusuna taşı Diğer

Öz Düzenleme Ölçeği Hakkında Gelen Kutusu x

 Meryem Esra ÖZTABAK <mesraoztabak@gmail.com> 18.03.2015 ☆

Alıcı: ezgifindik

Ezgi Hocam merhaba,
ben Bartın Üniversitesinden Öğr.Gör. Meryem Esra ÖZTABAK. Umarım iyisinizdir. Hocam sizinle telefonla konuşmuştuk. Ben Öz Düzenleme ölçeğini yüksek lisans tezimde kullanmak istiyorum. Videolardan bahsetmişsiniz. Bu videoları göstermem gerekiyor dediniz. Hocam şimdi ne yapmam gerekiyor beni bilgilendirirseniz sevinirim. Ölçeği ücretli mi veriyorsunuz ücretli ise ücreti ne kadar? Ayrıca size telefonda da bahsetmiştim. Biz yüksek lisans danışman hocamla Hacettepe Üniversitesi Erken Müdahale Çocuk Gelişimi kongresine bildiri sunmak için 11-12-13 Mayıs tarihlerinden birinde Ankara'da olacağız. Bu tarihlerden birinde bildiri sunacağımız gün kesinleşince sizinle de ona göre randevulaşsak ve bana videoları göstermeniz uygun olur mu? Şimdiden teşekkür ederim. Hoşçakalın iyi çalışmalar.

 Ezgi Fındık <ezgifindik@gmail.com> 19.03.2015 ☆

Alıcı: bana

Esra Hanım merhaba,
Ölçeğin kullanımı ücretli değil. Görüşmemizi yalnızca ölçeğin daha etkin ve doğru kullanılabilmesi için yapıyoruz. Ben size ölçekle ilgili metinleri gönderiyorum. Görüşmeden önce bakma fırsatınız olursa sorularınız üzerinden de şekillendirebiliriz görüşmemizi. Geldiğinizde de uygulama videolarını izleyebiliriz. Uygulama süreci üzerine konuşuruz ve size ölçeğin materyallerini gösteririm. Belki Ankara'dayken onları da temin etmek istersiniz. Materyaller ekte gönderdiğim metinlerin içinde de göreceksiniz, çok zor temin edilecek şeyler değil. Nereelerde bulabileceğinize ilişkin bilgi veririm size daha sonra.

Gün ve saatle ilgili sizin durumunuz netleştiginde tekrar konuşalım.
Bu arada metinleri inceledikten sonra sormak istediğiniz bir şey olursa mail atmanız yeterli.

Sevgiler,
Ezgi.

18 Mart 2015 16:08 tarihinde Meryem Esra ÖZTABAK <mesraoztabak@gmail.com> yazdı:

Ek 4. ETİK KURULU KARARI

T.C.
KARABÜK ÜNİVERSİTESİ
ETİK KURULU KARARLARI

Karar Tarihi: 03/08/2015 **Toplantı No:**2015/08

Karabük Üniversitesi Etik Kurulu, Prof. Dr. Nihat EKİNCİ başkanlığında 03/08/2015 Pazartesi günü aşağıdaki gündemi görüşmek üzere toplandı.

KARARLAR

Karar 6 :

Üniversitemiz Sağlık Bilimleri Enstitüsü'nün 24.07.2015 tarih ve 177046 sayılı yazısı ile Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü Öğretim Üyesi Doç. Dr. Arzu ÖZYÜREK'in danışmanı bulunduğu yüksek lisans öğrencisi Meryem Esra ÖZTABAK'ın yürüteceği "Okul Öncesi Dönem Çocukların Öz Düzendirme Becerileri İle Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" konulu anket çalışması incelenmiş olup gerekli iznin sağlanması uygun görülmüştür.

Prof.Dr. Nihat EKİNCİ
Etik Kurul Başkanı

ASLI GİBİDİR
03.08.2015

Kalp ve damar hastalıklarından korunmak için sağlıklı beslenmeye özen gösteriniz.

Karabük Üniversitesi , Demir Çelik Kampüsü 100. Yıl Mah. 78050 KARABÜK.

Ek 5. ARAŞTIRMA ÖNERİSİ OLURU

T.C.
BARTIN VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 24925745-605-F.10515213
Konu: Araştırma Önerisi
(Meryem Esra ÖZTABAK)

16.10.2015

MÜDÜRLÜK MAKAMINA

- İlgi: a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 20/03/2012 tarih ve 4506 sayılı yazı ekindeki 2012/13 No.lu Genelge.
b) Müdürlük Makamından alınan "Araştırma Değerlendirme Komisyonu Kurulması" konulu 14/10/2014 tarih ve 4557918 sayılı Olur.
c) Karabük Üniversitesi Rektörlüğü Genel Sekreterliği'nin 11/09/2015 tarih ve 194780 sayılı yazısı ve ekleri.

Karabük Üniversitesi Rektörlüğü Genel Sekreterliği'nin ilgi (c) yazısı ile; Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Ana Bilim Dalı, Öğretim Üyesi Dç. Doktor Arzu ÖZYÜREK danışmanlığında CGE799 Yüksek Lisans Tes Çalışmaları kapsamında Yüksek Lisans öğrencisi Meryem Esra ÖZTABAK tarafından yürütülmesi planlanan "Okulöncesi Dönem Çocuklarının Öz Düzenleme Becerileri ile Anne-Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" konulu anket çalışmasını ekteki planda uygulamak istediğini bildirilmektedir.

İlgi (c) yazı gereği yapılmak istenen Araştırma İzni Projesine ilişkin başvuru İlgi (a) 2012/13 No.lu Genelge kapsamında "Araştırma Değerlendirme Komisyonu"na değerlendirilmiş ve uygun bulunmuştur.

İlgilinin çalışmasına ilişkin Araştırma Değerlendirme Formu ve çalışma takvimi ekte sunulmuş olup, söz konusu çalışmanın okul müdürlerinin bilgisi dahilinde ilgili okullarda eğitim öğretimi aksatmadan uygulanabilmesi hususunu Olur'larınıza arz ederim.

Ahmet GÜNERHAN
Şube Müdürü

OLUR
16.10.2015

Yaşar DEMİR
Vali a.
Millî Eğitim Müdürü

Adres : Gölbucağı mah.2 nolu çevre yolu 74000 BARTIN
Tel : (0378) 227 68 90 (327)
Fax : (0378) 227 96
e-posta : tcmelgitim74@mcb.gov.tr

Ayrıntılı Bilgi İçin İrtibat:
Ahmet GÜNERHAN- Şube Müdürü
(Temel Eğitim Şubesi)
Elektronik Ağ: <http://bartin.mcb.gov.tr>

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorum.mcb.gov.tr> adresinde:60d3-4c1d-3d2d-8d61-fb7b kodu ile teyit edilebilir

ÖZGEÇMİŞ

Meryem Esra ÖZTABAK, 1985' te Bartın' da doğmuştur. İlk ve ortaöğrenimini tamamladıktan sonra lise öğrenimini okul birinciliğiyle bitirmiştir. 2003 yılında girdiği Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Öğretmenliği'nden 2007 yılında mezun olmuştur. İş hayatına 2007 yılında Bartın'da özel bir rehabilitasyon merkezinde başlamış, özel kreş ve ücretli öğretmenliklerden sonra 2014 yılında Bartın Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu'nda Çocuk gelişimi programına öğretim görevlisi olarak atanmıştır. Buradaki görevinde 2016 yılında Çocuk Bakımı ve Gençlik Hizmetleri Bölüm Başkanlığı'na atanmış ve halen devam etmektedir. Meryem Esra ÖZTABAK, Bartın Üniversitesi Ödül Yönergesi kapsamında Sağlık Bilimleri alanında Akademik Teşvik ödülünü birincilikle almıştır.

Özyürek, A., Gümüş, H. ve Öztabak, E. (2015). İlkokul ve Ortaokullarda Risk Göstergeleri ve Müdahale Yaklaşımlarının İncelenmesi, Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal 1, 77-88.

Özyürek, A., Yavuz, N. F., Akça, F., Gündüz, Z. B., Öztabak, M. E., Saka, A. ve Kocakaplan Açıkyer, G. (2015). Okul Öncesi ve İlkokullarda Aile Katılımı Etkinlikleri ve Ebeveyn Beklentilerinin İncelenmesi, Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of Turk & Islam World Social Studies, 2(3):14-25.

Özyürek, A. ve Öztabak, M. E. (2016). Çocuk Oyun Parkları Güvenliğinin İncelenmesi, 1.Uluslararası Kadın Çocuk Sağlığı ve Eğitimi Kongresi Bildiri Tam Metin Kitabı, ss.395-403, 14-15 Nisan, Kocaeli.

Eğitimde Araç Gereç Geliştirme, Bölüm Adı:(Bölüm 6:Erken Çocukluk Döneminde Kullanılan Eğitsel Araç Gereçlerin Geliştirilme Aşamaları Ve Özellikleri) (2015)., Akaslan Nihal,Çiğdem Kaya Bağdaç,Çetiner Şükran,Özözen Danacı Miray,Kızıлтаş Emine,Meriç Ayşe,Meriç Erdal,Öztabak Meryem Esra, Eğiten Kitap, Editör: Miray Özözen Danacı, Türkçe(Ders Kitabı)

ADRES BİLGİLERİ

Adres: Kemerköprü Mahallesi Salamoğlu Sokak. No:11/9 Merkez/BARTIN

Telefon: 0533 384 21 19

E-Posta: moztabak@bartin.edu.tr